

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԷ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 2, 1904

ԹԻԻ 27

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

Հ. Գ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամեն շաբաթ օր: Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դանեկան արծաթ, օտար երկիրներու համար 4¹/₂ տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7³/₄ Ֆրանք: Մեկ քերթի գինն է 30 փարա: Ամաքերթին տարեկան գինն է 6 դանեկան ամեն տեղւոյ համար: Թղթատարի ծախարը խմբագրութեան վրայ է: Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիգան Խան, Կ. պոլիս:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՅՍԱՃԵԱՆ

ՖԻՆԱՆՏԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

ԺԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԷ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒԼԻՍ 2, 1904

ԹԻԻ 27

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գալու Բաներ 465.— Թոնդրակեցիներուն վարդապետութիւնը 467.— Արիաօիրտ Մարգու Մը Արծեքը 469.— Գիտցիք ինչ Որ Գիտես 470.— Խոնարհութիւն, Սրբութեան Գեղեցկութիւնը 470.— Պատմութիւն Մէյրի Ջոնսի Եւ Իւր Աստուածաշունչին 472.— Յիսուսի Իմաստութիւնը 475.— Փիլիպպեանցիներու Պատկանեալ Խնդիր Մը 478.— Դարձեալ Բատիումի վրայ 478.— Անթել Լուրեր 478.— Գեղեցկութեան Սկզբունքները Բնութեան Մէջ 479.— Խնուս 480.— «Նորոգեմքներուն» 482.— Ֆարգին Եւ Շրգակայք 483.— Աստուածաբանական վարժարան, Խարբերդ 484.— Քաղաքական Լուրեր 485.

ԳԱԼՈՒ ԲԱՆԵՐ

[Խմբագրական]

8.

Յարուցեալ մարմինն ընութեան վրայ կրնանք քիչ մը բան ալ Գրիստոսի եւ Պօղոսի խօսքերէն սորվիլ։ Մեր Տէրը Սաղուկեցիներու հարցման պատասխանելու միջոցին ըսաւ, «Անոնք որ արժանի պիտի ըլլան ան աշխարհին հասնելու ու մեռելներէն յարութիւն առնելուն, ոչ կնիկ կ'առնեն եւ ոչ էրկան կը արուին։ որովհետեւ ալ չեն կրնար մեռնիլ»։ Մահ եւ ամուսնութիւն, որոնք այս աշխարհի պատմութեան մէջ ամէնէն կարեւոր դէպքերուն կարգէն են, բացակայ պիտի ըլլան գալու աշխարհին մէջ, եւ որովհետեւ ամուսնութիւն պիտի չըլլայ, ծնունդ ալ պիտի չըլլայ։ Հոս մարդկութեան նոր անդամներ ծնելու եւ մահուամբ մեկնածներու տեղն անցնելու են։ Մարդկութիւնը կը մնայ, բայց իր անդամները անընդհատ կը փոխուին։ Հոն, ուր մահ չկայ, ծնունդի պէտք չկայ եւ ուստի ամուսնութեան եւ սեռային ֆիզիքական տարրի պէտք չկայ։ Տրփլարը կ'ըսէ, «Ասկէ չհետեւի թէ կ'անհետին արական եւ իգական հոգիներուն տարբերութիւնները, կամ կը դադրին անոնց վրայ հիմնուած հոգեւոր հաղորդութիւնները»։ Մենք վստահ չենք

թէ կը հասկնանք իր միտքը, Թերեւս կ'ուզէ ըսել թէ հոգիներէ ոմանք կորովի եւ գործունեայ յատկութիւններ պիտի ունենան առնալայել, ոմանք ալ պիտի գերազանցեն իգական սեռի զարդն եղող փափկիկ յատկութիւններով, եւ թէ հոգիները իրենց յատկանշական տարբերութիւններուն իսկ պատճառով գրաւիչ պիտի ըլլան փոխադարձաբար։

Այս Գրոց մէջ ուսուցուած իրողութիւն մը սա է թէ յարուցեալ մարմինը տեսակ մը նոյնութիւն պիտի ունենայ մեռնող մարմինին հետ։ Այս կը հասկցուի զօրութեամբ մեր Տէրոջը սա խօսքէն. «Ժամանակ պիտի գայ՝ որ բոլոր գերեզմաններու մէջ եղողները անոր ձայնը պիտի լսեն, ու դուրս պիտի գան»։ Հոգին գերեզմանին մէջ չէ, թաղուածը միայն մարմինն է, եւ հետեւապէս միայն մարմինն է որ կրնայ դուրս գալ Պօղոսի խօսքերն ալ նոյն բանը կը սորվեցնեն։ «Ապականութիւնով կը սերմանուի, անապականութիւնով յարութիւն կ'առնէ» եւն.։ Սերմանուածը, այսինքն հոգին մէջ զրուածը, մարմինն է եւ ոչ հոգին, եւ ուստի յարուցուածն ալ մարմինն ըլլալու է։ Հոս պարտիմք զատուիլ Տրփլարէն եւ անոր համակարծիք բազմ

մաթիւ անձերէ, «Ամբողջովին նիւթական կարգի պատկանող արգի մարմինը» կ'ըսէ, «այսեւ անօգուտ կը դառնայ, կամ անդրչիրիմեան ճակատագիրը կ'անջատէ հոգին նիւթական կարգէն, եւ մարմինը կը լքուի անդարձ կերպով, եւ ինչ կազմաւորութեան որ պէտք ունենայ հոգին միւս կեանքին մէջ պիտի ստանայ առանց այս աշխարհի օգնութեան» Մեր գիտցածը յարուցեալ մարմինին վրայ՝ այն է միայն որ Աստուծոյ խօսքին մէջ կը գտնուի, եւ Աստուծոյ ժողովրդէն հազարաւորներու գերեզմաններուն վրայ կարգացուած խօսքերը, որոնք ողջ մնացողներուն միւթարութիւն տուած են, կարծես յստակօրէն կը սորվեցնեն թէ յարուցուած մարմինը առումով մը նոյն պիտի ըլլայ թաղուած մարմինին հետ:

Սակայն ինչ բանի մէջ պիտի կայանայ նոյնութիւնը: Հոս իմաստութիւն կը համարինք մեր տգիտութիւնը խոստովանիլ: Տր. Սամբուտի հետ կը հաւնինք անոնց որոնք սապէս կը տրամաբանեն. «Նոյնութիւնը կախում ունենալու է նոյն նիւթին կամ մարմնական մասնիկներու նոյն հոսանքին հանապազօրգութենէն տարբեր բանէ մը» Հոս մեր մարմինները կը փոխուին անդադար: Մեր այս տարուան մարմինները ամբողջովին նոյն չեն մեր անցեալ տարուաններուն հետ: Մեր երկրաւոր մարմինները կը պարունակեն սաչափ բորակածին, օսչափ բնածուի, սաչափ թթուածին, եւն: Բայց չենք կրնար յայտարարել թէ այս տարրերը յարուցուած մարմինն մէջ ալ մուտ պիտի գտնեն: Բան մը չենք գիտեր այդ մասին: Բայց տեսակ մը նոյնութիւն կայ: Սերմանուած մարմինն է սերմը, որմէ կու գայ ապագայ մարմինը: Հասուն հատիկին նիւթը ամիսներ առաջ սերմանուած սերմէն չեկաւ, այլ հողէն ու օդէն առնուեցաւ: Սակայն սերմին սաղմէն էր որ ընծիւղը, ցօղունը եւ ատոք հասկը ելան: Պօղոսի խօսքերէն (Ա. Կոր. Ժ. 42-44) գիտենք թէ յարուցուած մարմինը անապական, փառաւոր, հզօր եւ հոգեւոր պիտի ըլլայ: Չենք կարող լիովին ըմբռնել այս անակախներուն նշանակութիւնը: Սակայն գէթ զայս կը նշանակեն թէ այն մարմինը մեր ներկայ մարմիններէն շատ գերազանց պիտի ըլլայ եւ լիովին պիտի յարմարի հոգիին պէտքերուն: Յաւել եւ փառմէ գերծ պիտի ըլլայ եւ անհուն իմաստութեամբ պիտի յարմարի կատարեալ եւ յաւիտեանական բնակարանն ըլլալ սուրբ ու երջանիկ հոգիին:

Բայց երբ պիտի ըլլայ յարութիւնը: Նախ կու տանք Տր. Բլարքի տեսութիւնը: Կը յիշուի թէ,

ըստ անոր մեկնութեան, Բրիստօսի հոգեւոր գառուտը կ'ակնարկուի այն գալուստով որ Աւետարաններուն մէջ ակնարկուած է: Չայս իբրեւ ճշմարիտ ընդունելով կ'ըսէ ան. «Բնականապէս պիտի կարծենք թէ մարդկային ամէն էակի յարութիւնը տեղի կ'ունենայ անոր մահուան ժամանակ, եւ ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ մարդու մահէ կեանքի փոխուիլը կեանքի ուրիշ ոլորտի մը մէջ, Հոգին առանձին չփոխուի կամ չելիւր հոն, այլ այն միւս կեանքին մէջ ինչ կազմաւորութեան որ պէտք ունի, կ'ընդունի: Այսպէս մարդը, կատարեալ ամէն բանով զոր անձնականութիւնը կը պահանջէ, ողջ կը կանգնի յետ այն մեծ փոփոխութեան զոր մահ կը կոչենք, նոյն ժամուն մեռած եւ դարձեալ յարութիւն առած ըլլալով: Ըստ այս տեսութեան, յարութիւնը նոյնաժամանակ չէ ամէնուն համար, այլ շարունական եւ յաջորդական, եւ մարմնէ անջատման յատուկ միջանկեալ ժամանակ չկայ մարդկային ոեւէ էակի համար» Սակայն արժանաւայել համեստութեամբ կը խօսի այսպիսի խնդրի մը վրայ, ըսելով, «Այս է հաւանօրէն ինչ որ իբրեւ իրողութիւն պիտի զբոնենք երբ մեռնինք, երբ առաջին անգամ պիտի գիտնանք իրօք թէ ինչ կայ գերեզմանէն անդին» Կը յարէ նաեւ. «Յարութեան վարդապետութիւն մը, որ մարմնէ անջատման յատուկ միջանկեալ շրջանի մը պէտք չթողուր, բացառիկ առաւելութիւն ունի մահուան աղջամուղը փարատելու զօրութեան կողմէ»:

Բաւական ընդարձակ տեղ տուինք Տր. Բլարքի սոյն տեսութեան, վասն զի միայն ինք չէ անոր յարողը: Ինչպէս կ'ըսէ Տր. Հովէ, «Շատ Բրիստոնեաներ այժմ կը հաւատան թէ բնական մահ եւ մեռնիւնք յարութիւն ժամանակակից դէպքեր կամ մահաւանդ նոյն դէպքին երկու կողմերն են» Մենք այս տեսութեան դէմ ինքնին առարկութիւն մը չունինք: Եթէ Աստուածաշնչին մէջ ուսուցուած է, կրնանք ընդունիլ առանց զգալու թէ զալու կեանքը իր զրաւիչ հանգամանքէն բան մը կորուսած է: Սակայն ուսուցուած է: Նայինք այն հատուածներուն, որոնք լոյս կը սփռեն այս կէտին վրայ:

Եկեղեցիի բոլոր ճիւղերուն ընդհանուր կարծիքը այս տեսութեան տարբեր եղած է անցեալ դարերու մէջ: Այդ ընդհանուր կարծիքն ալ այս խնդրին վրայ լոյս սփռող Աստուածաշնչական քանի մը խօսքերու բնական մեկնութեան վրայ հիմնուած է: Յովնանու 2. գլխուն մէջ մեր Փրկչը չորս անգամ կը խօսի յարութեան վրայ (հմ.

39, 40, 44, 54), եւ ամէն անգամ կը ներկայացնէ ինքզինք իբրեւ մեռեալներ յարուցանող եւ ժամանակն իրեւ ձգելին օրը : Եւ այդ վերջին օրը իւրաքանչիւր մարդու կեանքին վախճանը չէ, այլ մեծ օր մը, զոր Պօղոս Աթենացիներուն խօսելու պահուն ներկայացուց իբրեւ այն օրը, զոր Աստուած «սահմանեց» (Գոր. ԺԷ. 31) : Պօղոս իր թուղթերէն երկուքին մէջ մէկտեղ կը բերէ երկու դէպք, մեռելոց յարութիւնը եւ ողջ մնացողներուն վրայ գործուած փոփոխութիւնը : Ա. կոր. ԺԵ. 51, 52 համարներուն մէջ կը յայտնէ «խորհուրդ մը» զոր սա բառերով կը փակէ. «Փողը պիտի հնչուի, ու մեռելները յարութիւն պիտի առնեն անոնց ապականութեան, եւ մենք ալ պիտի փոխուինք :» Ասոր հետ բաղդատեցէք Ա. Թես. Գ. 13-17 համարներուն լեզուն : Արդ, ողջներուն փոփոխութիւնը տեղի պիտի ունենայ երբ գայ Քրիստոս, եւ անհրաժեշտ կը թուի հասկնալ թէ յարութիւնը տեղի պիտի ունենայ միեւնոյն ժամանակ : Պօղոս Ա. կոր. ԺԵ. 23, 24 համարներուն մէջ յարութեան վրայ խօսելու առիթով կ'ըսէ, «Բայց ամէն մէկը իր կարգովը, առջի պտուղը Քրիստոս, ետքը Քրիստոսինները» իր գալու առեւնը. անկէ ետքը կու գայ վախճանը : Այսինքն յարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Քրիստոսի երկրորդ գալստեան ժամանակ, որ ներկայ կամ երկրաւոր անտեսութեան վերջն է : Դարձեալ, Պօղոսի սա խօսքը թէ կ'ուզէ «մարմինէն հեռանալ ու Տէրովը քովը կենալ» կարծես իր նշանակութիւնը կը կորսնցնէ, եթէ յարութիւնը մահուան ժամանակ տեղի ունենայ :

Խնդիրը կենսական չէ նոյն առումով, որով կենսական է սա վարդապետութիւնը թէ մարդս Տէր Յիսուս Քրիստոսի հաւատալու է իր հոգեւոր փրկութեան համար : «Բաղձաթիւ Քրիստոսեաները», որոնց վրայ կը խօսի եւ որոնց դէմ կը փաստաբանէ Տր. Հովէ, կրնան շատ բարի Քրիստոնեաներ ըլլալ : Անոնց հաւատքը թէ յարութիւնը մահուան ժամանակ տեղի կ'ունենայ՝ անվրէպ վնասակար ազդեցութիւն չունենար իրենց վարքին կամ նկարագրին վրայ : Սակայն եւ այնպէս կը թուի մեղի թէ Աբ. Գրոց բնական իմաստը անոնց դէմ է :

Այս շարքին պատկանող մեր յաջորդ յօդուածը պիտի ըլլայ Դատաստանին վրայ : Սակայն կ'ուզենք քանի մը յօդուած գրել ճափօնի վրայ, եւ թերեւս փոփոխակի զրեւք երկու նիւթերուն վրայ :

ԹՈՆԴՐԱԿԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ (Յ. Գ. Գ.)

Թոնդրակեցիք ի հնումն Հայոց մէջ ծագում առած են, եւ Պաւղիկեան աղանդը կը դաւանէին : Ուղղափառ Եկեղեցւոյ դաւանութենէն եւ անոնց ժամանակակից եղող պատմիչներ անոնց վարդապետութիւններուն վրայ տեղեկութիւններ կու տան, բայց բազում այն է որ չեն կրցած հասկնալ անոնց գաղափարները, եւ յաճախակի սխալ նկարագրած եւ ներկայացուցած են զանոնք : Մօտերս նշանաւոր Անգղիացի մատենագիր եւ հայերէնագէտ Մր. Ֆ. Գոնիպէր, այս աղանդին նկատմամբ նախնի մատենագիրներուն տուած բոլոր տեղեկութիւնները 1893ին էջմիածնի մատենադարանին մէջ գտած Բաւալ Ճշմարտութեան գիրքին պարունակութեան հետ բաղդատելով, յիշեալ աղանդին բուն վարդապետութիւններուն զինուած մասին եզրակացութիւններ հանած է : Բաւալ Ճշմարտութեանը 1782ին գրած է Տարօնի մէջ Թոնդրակեցի մը, որ իրենց աղանդին վարդապետութիւններն ու հաւատալիքները կը նկարագրէ : Ըստ Մր. Գոնիպէրի Հայ Եկեղեցին ի սկզբան Պաւղիկեաններուն վարդապետութիւնները կը դաւանէր, բայց յետոյ Յունական Եկեղեցւոյ ազդեցութեամբ ինկաւ եւ անոր վարդապետութիւնները ընդունելուն հետ մէկտեղ հալածանք հանեց այդ հին դաւանանքին հաւատարիմ գտնուողներուն դէմ : Բայց մեզի շատ համոզիչ չեւեցան Մր. Գոնիպէրի այս մասին յառաջ բերած ապացոյցները :

Ըստ Մր. Գոնիպէրի, Թոնդրակեցւոց հիմնական վարդապետութիւնները հետեւեալներն էին .

1. Ասոնք իրենց եկեղեցին կը կոչեն Սուրբ, Կաթողիկէ եւ Առաքելական Եկեղեցի, հիմնեալ Յիսուս Քրիստոսէ եւ անոր առաքեալներէն :

2. Եկեղեցին կը բաղկանայ մկրտուած բոլոր հաւատացեալներէն, եւ կը պահպանէ Քրիստոսէ առաքեալներուն եւ ասոնցմէ եկեղեցիին յանձնուած աւանդութիւնները :

3. Փրկութեան հարկաւոր Խորհուրդներն են երեք . Ապաշխարութիւն, Մկրտութիւն եւ Քրիստոսի մարմինն ու արիւնը :

4. Ճշմարիտ մկրտութիւնն է այն որ անաշխարութեան եւ հաւատքէ ետքը կը կատարուի Քրիստոսի հրամանին համաձայն (Մար. ԺԶ. 16) :

5. Արդ, մանուկներու մկրտութիւնը անճանչ է, եւ Լատին, Յոյն եւ Հայ Եկեղեցիները կորուսած են իրենց Քրիստոնէութիւնը եւ ճշմարիտ Խորհուրդները : Անոնցմէ ով որ, մինչեւ իսկ ա-

նոնց Պատրիարքը, ուղէ ճշմարիտ եկեղեցւոյ անդամակցիլ, պէտք է որ մկրտուի :

6. Մկրտելի անձը պէտք է որ Նազովրեցի Յիսուսի նման չափահաս ըլլայ, որպէս զի կարող ըլլայ հասկնալ եւ ճանչնալ իր մեղքը, այսինքն թէ՛ սկզբնական թէ՛ ներգործական մեղքը, եւ կարող ըլլայ ապաշխարել :

7. Մկրտութիւնը պէտք է կատարել եկեղեցին ընդունուիլ ուղողին անձնապէս խնդիր ընելուն վրայ, եւ եկեղեցւոյ ճշմարտեալ կամ ձեռնադրեալ մէկ անդամին ձեռքով :

8. Ճշմարտեալ կոչուած հոգեւոր պաշտօնեան աղօթք մը ընելով նորածին մանուկին անուն մը պիտի դնէ ութերորդ օրը, բայց անունը պէտք չէ որ առասպելական հին վէպերէ առնուած ըլլայ : Որովհետեւ նորածին մանուկները ո՛չ սկզբնական եւ ո՛չ ներգործական մեղք կ'ունենան, անոնք մկրտութեան պէտք չունին, կ'ըսէին :

9. Քրիստոսի նկատմամբ կը հաւատային թէ Յիսուս Մեսիան կոյս Մարիամէ ծնաւ, իբրեւ նոր մարդ մը միայն, եւ բոլոր արդարութիւնը կատարելով մկրտուելու համար Յովնանէսի եկաւ, եւ իր աշխատութիւններուն ի վարձ ընդունեց թէ տէր է ամէն բանի երկինքի մէջ եւ երկրի վրայ, եւ Հոգւոյն Սրբոյ շնորհքն ընդունելով օծուեցաւ եւ Մեսիա եղաւ, եւ յաւիտեանական Միածին Որդի եւ Մարդոց եւ Աստուծոյ մէջտեղ Միջնորդ եւ Բարեխօս ընտրուած եւ կարգուած է :

10. Յիսուս Քրիստոս արարիչ չէ, այլ՝ արարած եւ մարդ : Երբեք Աստուծոյ եղած չէ, այլ միայն նոր ստեղծուած Ագամն է :

11. Յիսուս առանց սկզբնական մեղքի ծնած է :

12. Սուրբ Հոգին մկրտութենէն ետքը կը մտնէ մարդուն մէջ, Հոգին կը մտնէ նաեւ ճշմարտեալ պաշտօնեային մէջ :

13. Թէպէտ մկրտութեան ատեն կը գործածեն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ անունները, սակայն Երրորդութեան չեն հաւատար :

14. Չեն հաւատար Յիսուսի ծնունդէն ետքը կոյս Մարիամու կուսութեան շարունակուելուն : Որովհետեւ Քրիստոս մեր միակ բարեխօսն է, Մարիամ մեզի համար բարեխօսութիւն չկրնար ընել, մանաւանդ այն պատճառաւ որ Քրիստոս բացորոշ լեզուով անոր անհաւատութիւնը յայտնած է, կ'ըսէին : Մարիամը Աստուծածածին անուանելէ կը խորշէին :

15. Սուրբերը բարեխօսութիւն չեն կրնար ընել : Ոչ թէ կենդանիները մեռեալներուն, այլ շատ շատ մեռեալները կենդանիներուն աղօթքներուն կարօտ են :

16. Քաւարանը սուտ եւ անապաշտական է : Ամէնուն համար միայն մէկ վերջին դատաստան կայ, որու կը սպասեն մեռեալներն ու կենդանիները :

17. Պատկերները, խաչերը, խուշկը եւ կանթեղները հեթանոսական, անպէտ եւ Քրիստոսի վարդապետութիւններուն հակառակ բաներ պէտք է համարուին :

18. Մեղքերը պէտք է հրապարակաւ խոստովանիլ Աստուծոյ եւ Եկեղեցւոյ առջեւ :

19. Քրիստոսի կողմանէ առաքեալներուն եւ առաքեալներուն միջոցաւ կաթողիկէ եւ Առաքելական Եկեղեցւոյ տրուած կապելու եւ արձակելու իշխանութիւնը ճշմարտեալներուն միայն կը պատկանի :

20. Ամբողջ Նոր Կտակարանը կանոն կ'ընդունէին, բայց չտեսնուի թէ Յայնութեան գիրքը կը յիշեն կամ անկէ վկայութիւն կը բերեն : Հին Կտակարանը շատ չէին գործածեր, բայց զանիկա Սուրբ Գիրքը կը համարէին :

21. Կը հաւատային թէ Հաղորդութեան մէջ հացը եւ գինին մատուցուած աղօթքով Յիսուս Քրիստոսի մարմինն եւ արեան կը փոխուին, բայց միանգամայն կը խոստովանէին թէ Յովն. 2. գլխուն խօսքերը այլաբանական են : Սակայն քահանաները եկեղեցւոյ մէջ լոկ հացին համար «Այս է իմ մարմինս» ըսելով պարզամիտները կը խաբեն, կ'ըսէին : Հաղորդութեան մէջ մէկ հատ անխօս հաց եւ գինի կը գործածուէր :

22. Մկրտելի անձը մերկ կը մտնէր մինչեւ ծունկը ելող ջրի մէջ : Եւ հոն երեսին վրայ երեք անգամ ջուր կը թափուէր : «Ճշմարտեալ» պաշտօնեան մկրտութենէն առաջ կ'աշխատէր նաեւ հանել անոր դեմքը :

23. Մանկան մկրտութեան կնքահայրութիւնը սուտ վկայութիւն կ'անուանէին :

24. Եկեղեցական կառավարութեան մէջ միայն մէկ կարգ պաշտօնէութիւն կը ճանչնային, այն է՝ ճշմարտեալը : Կապելու եւ արձակելու իշխանութիւնը այդ պաշտօնէութեան սեպական է միայն : Թէպէտ միակ է սոյն պաշտօնէութիւնը, սակայն պաշտօնեային պաշտօնին համեմատ զանազան անուններ կ'ունենայ. օրինակի համար, քահանայ, երէց, եպիսկոպոս, վարդապետ, եւն. : Այս պաշտօնէութեան «Իշխանութիւն» եւ պաշտօնեաներուն «Իշխան» անունը կը տրուէր : Եւ այս ճշմարտեալը Օծեալ նաեւ Քրիստոս կ'անուանուէր :

25. Մեռնողներու մեղքին համար պատարագ մատուցանել կը մերժէին իբրեւ Քրիստոսի վարդապետութեան հակառակ :

26. Ճգնաւորութիւնը կը դատաւարտէին եւ կ'ըսէին թէ, եթէ Սատանան ուզէ մարդոց երեւնալ, ամէնէն աւելի ճգնաւորի կերպարանը կ'ընտրէ :

27. Կ'ըսէին թէ Սուրբ Գիրքը եւ Աստուածային ճշմարտութիւնները գիտնալ քահանաներու յատուկ չէ :

28. Ասոնք չէին հաւատար թէ Սատանան է աշխարհիս արարիչը, ինչպէս կ'ամբաստանէին հակառակորդները : Թողորակեցիք Մանիքեցիները չէին : Սատանայի նկատմամբ անոնց վարդապետութիւնը Սուրբ Գրոց վարդապետութեան համաձայն էր :

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԱՐԻԱՍԻՐՏ ՄԱՐԴՈՒ ՄԸ ԱՐԺԵՔԸ
(Վեր. Տր. Հէրթ Է. Սթիւէն, Նէ-Եր.)

Վեր. Տր. Սթիւսըն ի ստորեւ կը պատմէ միջադէպ մը որ կը տեսնուի թէ արիասիրտ եւ իմաստուն աշխարհական մը ինչպէս վարուեցաւ նեղութիւն տուող եւ չարիք հասցնող եկեղեցւոյ անդամի մը հանդէպ : Եկեղեցւոյ այսօրինակ անդամներ երբեմն կը գտնուին այս երկրին մէջ ալ :
ԽՏԲ. Ա.-Ե.

Մօտերս լրագիրներուն մէջ ծերունի անձի մը մահուան ազդը մեր միտքը կը բերէ միջադէպ մը :

Շատ տարիներ առաջ, երբ ամառ մը քարոզելու գացած էի կարեւոր ժողովական եկեղեցի մը, կիրակի օրերը այս մարդուն գեղեցիկ տան մէջ կը հիւրընկալուէի : Անիկա եկեղեցւոյն հոգաբարձուներէն մէկն էր : Եւ սա պատմութիւնը լսած եմ անոր չրթունքէն : Ժողովուրդը ցնցուեցաւ կիրակի առաւօտ մը, վասն զի անոնց հովիւը բեմէն ծանոյց թէ որոշած էր ընդունիլ հրաւեր մը, զոր ժողովուրդը գիտէին թէ անիկա իրեն մտածութեան նիւթ ըրած էր շարաթներէ հեռէ, բայց կը կարծէին թէ ինք պիտի մերժէր : Ըսաւ թէ այս եղած էր իր նպատակը, բայց թէ նամակ մը ընդունած էր իր եկեղեցւոյն երեք անդամներուն ստորագրութեամբ որոնք կը յորդորեն զինք ընդունիլ այդ հրաւերը, վասն զի իր ժողովրդին մեծագոյն մասը կը փափաքէր այդ փոփոխութեան : Ըսաւ նաեւ թէ այդ նամակին պարունակութիւնը անակնկալ մը եղած էր իրեն : Բայց թէ հարկաւ ինք այսպիսի պարագաներուն երեքն չէր փափաքեր մնալ : Բարեկամս պաշտօնին աւարտումէն ետքը անմիջապէս բեմին մօտ գնաց եւ իր հովիւէն խնդրեց ակնարկուած նա-

մակը : Երբ ան վարանեցաւ, հոգաբարձուն պընդեց սա հիման վրայ թէ ինք իրեւ եկեղեցւոյ մէկ պաշտօնեան, իրաւունք ունէր նամակը տեսնելու : Երէցը դժկամակութեամբ հանեց նամակը գրպանէն եւ անոր տուաւ : Բարեկամս ժամանակ չկորսնցնելով մարդ զրկեց եկեղեցւոյ իւրաքանչիւր պաշտօնէի, սարկաւազներուն եւ հոգաբարձուներուն, եւ խնդրեց որ նոյն օրը իր տան մէջ հաւաքուին կէսօրէն ետքը : Միեւնոյն լուրը զրկեց նաեւ յիշեալ նամակն ստորագրող երեք անձներուն : Երբ ժողովը գումարուեցաւ անոր հիւրանոցին մէջ, նամակը դուրս հանեց եւ կարդաց զանիկա : Ըսաւ թէ նամակը իրեն բոլորովին անակնկալ մըն էր, եւ հարցուց թէ անոր նկատմամբ իրենցմէ մէկը տեղեկութիւն ունէ՞ր արդեօք : Ամէնն ալ, բաց ի այն երեք անձներէն որոնց անունները նամակին մէջ կը գտնուէին, ըսին թէ իրենք ալ երբեք տեղեկութիւն մը չունին : Այնուհետեւ ըսաւ թէ ինք շատ կը զարմանայ որ այսպիսի ծանրակշիռ նիւթով մը զբաղին անհատ անձեր առանց եկեղեցւոյ պաշտօնեաներուն գիտութեան, եւ թէ կ'ուզէ հարցնել պաշտօնեաներուն թէ իրենց ալ տեսութիւնը այդ էր : Չանոնք մէկիկ մէկիկ իրենց անուններովը կանչելով, հարցումը իսկոյն ուղղեց իւրաքանչիւրին, եւ ամէն ոք անմիջապէս հերքեց նամակին մէջ արտայայտուած դադափարը : Յետոյ խօսքը ուղղեց նամակն ստորագրող անձներուն, եւ հարցուց թէ ըսելու ինչ ունին : Մէկը իսկոյն իր զարմանքը յայտնեց իր լսածին վրայ եւ ըսաւ թէ, երբ ստորագրեց թուղթը, կը կարծէր որ եկեղեցւոյն վերաբերեալ իրողութիւն մը կը հաստատէր, բայց հիմա կը հասկնայ թէ սխալած է եղեր, եւ կ'ուզէր փութալ յետս կոչել իր անունը եւ յայտնել իր մեծ ցաւը թէ ինք այդ գրութիւնը ստորագրողներէն մին եղած էր : Երկրորդը ճիշդ միեւնոյն խօսքերը խօսեցաւ, բայց երրորդը պնդեց թէ իր դատումը ուղիղ էր, հակառակ ներկայ գտնուողներէն ամէն մէկուն տարբեր համոզման : Ըսաւ թէ նամակը ինք գրեց ու միւսներէն խնդրեց ստորագրել զայն, վասն զի կը հաւատար թէ երէցին հրաժարումը եկեղեցւոյն չահաւոր պիտի ըլլար :

Բարեկամս ըսաւ անմիջապէս : «Պարոններ, հիմա ձեր առջեւ ունիք ամբողջ խնդիրը : Այս մէկ մարդը, իրեն անձնական կարծիքին ոյժով, ձեռնարկած է մեր հովիւը հեռացնել եւ եկեղեցւոյ խաղաղութիւնը վրդովել : Մեզի համար ընելու մէկ բան կայ : Ձեր հաւանութեամբ հիմա պիտի ըսեմ անոր թէ արտօնութիւն կը տրուի իրեն

մեր եկեղեցւոյ յաջորդ ժողովին մէջ խնդրել եկեղեցիէս յանձնարարագիր մը, որով մեր եկեղեցիէն արձակուի ինք իր ընտանեաց այն անդամներուն հետ, որոնք կ'ուզեն, եւ միանալ ուրիշ եկեղեցիի մը: Եթէ մերժէ այսպէս ընել եւ ազատել մեզ իր խոտվարար ներկայութենէն, անոր դէմ դատ պիտի բանանք իր ուխտը դրժելուն եւ այսպէս մեր եկեղեցին վրդովելուն համար:»

Ամբաստանեալը յանկարծակիի եկաւ եւ բողոքել քանի մը խօսքեր ըրաւ, բայց խնդրին ստիպողութիւն տրուեցաւ, եւ առանց ուրիշ հետաքննութեան նիստը վերջացաւ: Նոյն շաբթուան չորեքշաբթի իրիկունը նամակ մը ընդունուեցաւ, որով այն անձը իր եւ ամբողջ ընտանիքին համար յանձնարարական մը կը խնդրէր: Հովիւին հրաժարումին խօսքը ալ երբեք չեղաւ, եւ այդ շաբթու մերժուեցաւ հեռաւոր եկեղեցիին հրաւերը: Այդ օրէն մինչեւ այսօր այդ հովիւը յաջողապէս կը շարունակէ իր գործը, եւ իր եկեղեցին մեր ամէնէն մեծ եւ ամէնէն ազդեցիկ եկեղեցիներէն մին եղած է, եւ հովիւը ինք եղած է պատիւը եւ օրհնութիւնը երկարատեւ եւ անվրդով հովուութեան մը, պատկառելի ծերունի մը՝ որու ազդեցութիւնը կը բազմապատկի ամէն տարի:

Չեմ գիտեր թէ արդեօք այս իրողութիւնները երբեք պատմուած են, կամ ինծմէ զատ շատեր գիտեն զանոնք: Ես այս բարի մարդուն կեանքին վրայ այնպիսի գրութիւններ միայն տեսած եմ, որ ընդհանուր կերպով կը յայտնէին անոր անհատական նկարագրին աղնիւ հանգամանքները, անոր առեւտրական յաջողութիւնը, եւ այն արժանապատուութիւնը եւ քաղաքավարութիւնը զոր կը ցուցնէր ժողովրդին մէջ: Մինչ իրօք թէ՛ եկեղեցւոյն թէ՛ ժողովրդին մատոյց ծառայութիւն մը, որու համար ո՛չ խնդրեց ո՛չ ընդունեց զովեւստ, եւ որ սակայն անհաշուելի արժէք ունեցաւ:

ԳԻՏՅԻՐ ԻՆՉ ՈՐ ԳԻՏԵՍ

Գիտնալու տարբեր կերպեր կան, Ոմանց գիտութիւնը այնպէս անճիշդ է եւ անստույգ որ անոնց համար աւելի աղէկ է ագիտութիւն խոստովանիլ: Կէս գիտութիւնը միշտ վտանգաւոր է: Կան ուրիշներ ալ որոնք իրօք կը գիտնան բան մը եւ վստահութիւն կը զգան թէ գիտեն, մինչեւ որ մէկը իրենցմէ տարբեր գաղափար յայտնէ: Այնինչ հակառակ գաղափարի մը հանդիպին կամ մինչեւ իսկ առարկուի իրենց գիտցածին դէմ, կը սկըսին տարակուսիլ եւ վերջապէս անստուգութիւն կ'ըլլայ վախճանը: Ոստիւններով մի հասնիր եզրակացութիւններու: Ինքզինքդ համոզէ, եւ այնքան կատարեալ թող ըլլայ համոզումդ, որ չդրդուի փշոջ ամէն մէկ հովիւ: Գիտութեան միակ տեսակը որ արժէք մը ունի, է գիտնալ, եւ գիտնալ թէ գիտես:

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ, ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ Է.

Խոնարհութիւն եւ Սրբութիւն

«Որոնք կ'ըսեն, Մէկդի կեցիր, ինծի մի դպչիր, քանզի ես քեզմէ սուրբ եմ» (Ես. ԿԵ. Կ):

Մեր օրերուն սրբութեան շարժումին վրայով կը խօսինք եւ փառք կու տանք Աստուծոյ ասոր համար (*): Կը լսենք բաւական թուով մարդոց վրայով որք հետամուտ են սրբութեան, եւ կամ կը դաւանին թէ սուրբ են: Կը լսենք սրբութեան նկատմամբ հրահանգութիւններու եւ սրբացման ժողովներու վրայով: Հաւատքի միջոցով ի Գրիստոս սրբութեան օրհնեալ ճշմարտութիւնները կը չեչտուին առաւել քան երբեք:

Բայց մեր փնտռած եւ ձեռք բերած սրբութեան՝ ճշմարտութիւն եւ կեանք ըլլալուն մեծ փորձը սա է թէ որքե՞ս ա՛ն կը յայտնուի՝ յարձան խոնարհութեամբ՝ զոր ինչ Կարողութիւն Արարածին մէջ հարկաւոր եղած միակ բանը խոնարհութիւնն է որ թոյլ կու տայ Աստուծոյ սրբութեան բնակիլ անոր մէջ եւ փայլիլ անոր միջոցով: Զմեղ սրբացնող Աստուծոյ Միածնին, Յիսուսի, մէջ՝ իրին կեանքին, մահուան եւ փառաւորման գաղտնիքը Աստուծային խոնարհութիւն մըն էր: Մեր սրբութեան միակ անսխալ փորձն է մեր խոնարհութիւնը Աստուծոյ եւ մարդոց առջեւ: Խոնարհութիւնն է ծաղիկն եւ գեղեցկութիւնը սրբութեան:

Կեղծ սրբութեան գլխաւոր նշանը խոնարհութիւնն է:

(*) Էնտրու Մըրի կ'ակնարկէ իր այս գրքոյկին գրութեան «օրերուն» եւ Եւրոպայի ու Ամերիկայի մէջ եղած «Սրբութեան շարժումին»: Գեղեցիկ զուգահիշութեամբ մը մեր երկրին մէջ ալ, գլխաւորապէս Կիլիկիոյ եկեղեցական Միութեան շրջանակին մէջ, սրբութեան շարժում մը կայ աս օրերս: Վերջերս բաւական շատ յոգեւածներ երեւցան Աւետիքեւրի (մանաւանդ Թուրքերէնին) մէջ այս նիւթին վրայով: Մամուրէթ իւլ Ազիզի Գերմանական հաստատութիւններուն տնօրէն Մր. Էյման չորս տարի առաջ սկսաւ «Սրբացման ժողովներ» ընել, որք կը յուսամ կը շարունակուին: Ընթերցողներուն կը յանձնարարեմ կարդալ այս տարուան սկիզբէն Թուրքերէն Աւետիքեւրի մէջ «Մուգատէս Էօմը» խորագրով հրատարակուած յոյուածները: Երանի թէ թարգմանիչը, Վեր. Փափաղեան, կամ խմբագրութիւնը թերթիս, թարգմանեն զանոնք նաեւ Հայաստան ընթերցողներու համար: Եւ որչափ պէտք կայ ասանկ գրքերու:

թեան պակասութիւնն է։ Սրբութեան հետամուտ եղող ամէն մարդ պէտք է հոգ տանի իր անձին որ մի գուցէ ինչ որ սկսաւ հոգիով՝ անգիտակցաբար վերջանայ մարմնով, եւ հպարտութիւնը սողոսկի հոն ուր ամէնէն քիչ կ'ակնկալուէր իր ներկայութիւնը։ Երկու մարդիկ տաճարը ելան աղօթքը ընելու, մին փարիսեցի, միւսը մաքսաւոր։ Չկայ տեղ կամ դիրք այնքան նուիրական ուր չկրնայ մտնել փարիսեցին։ Մինչ իսկ Աստուծոյ տաճարին մէջ հպարտութիւնը կրնայ վեր վերցնել իր գլուխը, եւ հոն իրեն անձնագովութեանը տեսարան ընել Անոր երկրպագութիւնը։ Յորմէհեաէ Քրիստոս այսպէս նշաւակեց փարիսեցւոյն հպարտութիւնը, սա հագեր է մաքսաւորին զգեստը։ Ասոր համար թէ իր ծանր յանցաւորութիւնը խոստովանողը, եւ թէ ինքն իրեն համար բարձրագոյն սրբութիւն դաւանողը, երկուքն ալ, հաւասարապէս արթուն հսկելու են։ Երբ մենք խիստ կը փափաքինք որ մեր սիրտն Աստուծոյ տաճարը լայն ճիւղ այն ատեն պիտի գտնենք որ երկու մարդիկ կու գան աղօթք ընելու։ Եւ մաքսաւորը պիտի գտնէ թէ իր վտանգը չէ թէ քովը եղող ու զինքն արհամարհող փարիսեցիէն է, այլ ներսը գտնուող փարիսեցիէն որ կը գովէ զինքն եւ կը փառաւորէ։ Երբ կը խորհինք թէ Աստուծոյ տաճարին մէջ ամենասուրբ տեղը կը գտնուինք, Անոր սրբութեանը ներկայութեան մէջ, հոն զգուշանալը հպարտութենէ։ «Արդ մէկ օր մը Աստուծոյ որդիքը գացին Տէրօջը առջեւը կայնելու, եւ Սատանան ալ գնաց անոնց մէջը» (Յոր. Ա. 6)։

«Ո՛վ Աստուած, շնորհակալ եմ քեզմէ որ ուրիշ մարդոց պէս չեմ եւ կամ այս մաքսաւորին պէս» (Ղու. ԺԸ. 11)։ Անձը ինքնահաճ ըլլալու համար կրնայ տեղի գտնել այն բանին մէջ որ ճշմարիտ պատճառ է շնորհակալութեան, բուն իսկ մեր առ Աստուած մատուցած շնորհակալութեան մէջ, կրնայ ըլլալ մինչ իսկ սա խոստովանութեան մէջ թէ Աստուած ըրած է ամէն բան։ Այո, մինչ իսկ երբ տաճարին մէջ կը լսուին միայն զղջումի եւ Աստուծոյ գթութեանն ապաւինելու խօսքեր, փարիսեցին կրնայ գովութեան եղանակն հնչեցնել անոնցմով եւ զԱստուած փառաբանած ատեն շնորհաւորած ըլլալ իր անձը։ Հպարտութիւնը կրնայ հագուեցնել ինքզինքը գովութեան կամ զղջումի հանդերձներով։ Մինչ իսկ թէ եւ ճուրիջ մարդոց պէս չեմ» բառերը մերժելի եւ դատապարտելի ըլլան մեզ, տակաւին կրնայ ըլլալ որ անոնց հոգին գտնուի յաճախ մեր զգացումներուն եւ խօսքերուն մէջ զէպ ի մեր համակրօն երկրպագուններն

եւ ընկեր արարածները։ Եթէ կ'ուզես գիտնալ թէ իրաւ այսպէս է, միայն մտիկ ըրէ թէ ինչպէս կը խօսին Եկեղեցիներ եւ Քրիստոնեաներ իրարու վրայով։ Յիսուսի խոնարհութիւնն եւ քաղցրութիւնը ո՛րչափ քիչ կ'երևի։ Այնքան քիչ կը յիշուի թէ խորունկ խոնարհութիւնն ըլլալու է բանալին Յիսուսի աշակերտներուն իրարու կամ իրարու վրայով ըսած բաներուն։ Չկա՞ն շատ մը Եկեղեցիներ կամ սուրբերու համաժողովներ, շատ մը առաքելարաններ կամ վանաժողովներ, շատ մը ընկերութիւններ կամ մասնախումբեր, մինչ իսկ շատ մը առաքելութիւններ հեռաւոր երկիրներու մէջ, ուր խանգարուած է ներդաշնակութիւնը եւ արգելուած է Աստուծոյ գործը, որովհետեւ սուրբեր համարուած մարդիկ եղած են փութկոտ, զիւրազրգիւ եւ անհամբեր, ինքնապաշտպանութեամբ եւ ինքնակամութեամբ, խիստ դատողութիւններով եւ դաժն խօսքերով, որ մէկզմէկ իրենց անձէն լաւ չեն սեպեր, եւ որ իրենց սրբութիւնը միայն քիչ մը կը պարունակէ սուրբերուն հեղութենէն։ Կրնայ ըլլալ որ մարդիկ իրենց հոգեւոր կեանքի պատմութեան մէջ ունեցած ըլլան մեծ խոնարհութեան եւ մեղքի համար սրտաքեկութեան ժամանակներ։ Բայց ո՛րչափ տարբեր բան մ'է այս խոնարհութեամբ հագուելէն, խոնարհ հոգի ունենալէն, սրտի այն խոնարհութենէն, որով մէկն ինքզինքը ուրիշներու ծառան կը համարի եւ այսպէս կը ցուցնէ նոյն միտքը որ Յիսուս Քրիստոսի մէջն էր։

«Մէկզի կեցիր, քանզի ես քեզմէ սուրբ եմ» Այս ինչպէս յարերգել, ծաղրածել է սրբութիւնը։ Սուրբն Յիսուս է խոնարհ Մէկը։ Ամէնէն սուրբը միշտ պիտի ըլլայ ամէնէն խոնարհը։ Աստուծմէ ի դատ սուրբ չկայ։ Մենք այնքան ունինք սրբութիւն որքան ունինք զԱստուած։ Եւ Աստուծմէ մեր ունեցածին համեմատ պիտի ըլլայ մեր իրական խոնարհութիւնը, զի ոչ այլ ինչ է խոնարհութիւնը՝ եթէ ոչ անձին անյայտացումը սա տեսլեան մէջ թէ Աստուած է ամէն բան։ Ամէնէն սուրբը պիտի ըլլայ ամէնէն խոնարհը։ Աւա՛ղ, թէ եւ հիմա Եսայեայ օրերուն աներես ու լիբր Հրեան չգտնուիր յաճախ, — եւ մեր սովորութիւններն ուսուցած են մեզ չխօսիլ այսպէս, — բայց տակաւին ո՛րչափ յաճախ կը տեսնուի անոր հոգին, ըլլայ ընկեր-սուրբերուն եւ կամ ըլլայ աշխարհի զաւակներուն վարմանց մէջ։ Ո՛րչափ շատ անգամ դադաւարի արտայայտութեան, գործի ձեռնարկութեան եւ յանցանքի ցուցադրութեան ատեն հոգիին զգեստը մաքսաւորինն է թէ եւ, բայց

ձայնը տակաւին փարիսեցիինն է որ կ'ըսէ, «Ով Աստուած, չնորհակալ եմ զեզմէ որ ուրիշ մարդոց պէս չեմ»:

Ուրեմն կայ, կրնայ գտնուիլ անանկ խոնարհութիւն մը որով մարդիկ համարին ինքզինքնին «բոլոր սուրբերուն փոքրագոյնը» եւ ծառայ ամէնուն: Այո, կայ եւ կրնայ գտնուիլ «Ալէքսանդրոս արքայ, չհպարտանար, իրենը չփնտռեր»:

Ուր որ սիրոյ հոգին թափած է սրտերուն մէջ, ո՛ւր որ կը ծնանի Աստուածային բնութիւնը կատարելապէս, ո՛ւր որ Քրիստոս, Աստուծոյ հեզ ու խոնարհ Գառնուկը, ճշմարտապէս կը ձեւակերպի սրտերուն մէջ, հոն կը դուրս կատարեալ սիրոյ դօրութիւնը որ կը մոռնայ ինքզինքը եւ իր երջանակութիւնը կը գտնէ ուրիշներուն օրհնութիւն ըլլալուն մէջ, անոնց համբերելուն եւ զանոնք պատուելուն մէջ, ո՛րչափ ալ տկար ըլլան անոնք: Ո՛ւր որ կը մտնէ այս սէրը, հոն կը մտնէ Աստուած: Եւ ո՛ւր որ Աստուած կը մտնէ իր զօրութեամբ եւ կը յայտնէ ինքզինքն իբր Ամենայն, հոն ոչինչ կ'ըլլայ արարածը: Եւ ո՛ւր որ ոչինչ կ'ըլլայ արարածն Աստուծոյ առջեւ, չկրնար ուրիշ կերպ ըլլալ՝ եթէ ոչ միայն խոնարհ դէպ ի ընկեր արարածները: Այլ եւս Աստուծոյ ներկայութիւնը ժամանակի եւ եղանակի հետ կապակցեալ բան մը չըլլար, այլ հովանի մը՝ ընդ որով միշտ կը բնակի հոգին, որուն կատարեալ խոնարհութիւնն Աստուծոյ առջեւ՝ կ'ըլլայ Անոր ներկայութեան սուրբ տեղը, ուրկէ յառաջ կու գան բոլոր իր խօսքերն եւ գործերը:

Երանի՜ թէ սորվեցնէ մեզ Աստուած թէ մեր ընկերներուն հանդէպ մեր խորհուրդները, զգացումներն եւ խօսքերը իրեն փորձն են մեր խոնարհութեան դէպ յինքն, եւ թէ իրեն առջեւ եղած մեր խոնարհութիւնն է միայն զօրութիւնը որ կրնայ կարողացնել զմեզ միշտ խոնարհ ըլլալ մեր ընկերներուն հետ: Մեր խոնարհութիւնը պէտք է ըլլայ մեր մէջն եղող Քրիստոսի՝ Աստուծոյ Գառնուկին կեանքը:

Արդ, թող զգոյ՜ կենան սրբութեան բոլոր ուսուցիչները, թէ՛ ամպիոնի եւ թէ՛ րեմի վրայ, նաեւ այն ամէնը որ հետամուտ են սրբութեան, թէ՛ ներքնասնեկի եւ թէ՛ վաճառողովի մէջ: Չկայ հպարտութիւն մը այնքան վտանգաւոր որքան սրբութեան հպարտութիւնը, զի ոչ մին այնքան նենգ է եւ դաւաճործ: Չէ թէ որ մարդ մը կը խորհի միշտ, կամ կ'ըսէ, «Մէկդի կեցիր, ես զեզմէ սուրբ եմ»:

Ոչ, ասանկ խորհուրդ մը զգուշանօք պիտի նկատուի արդարեւ: Բայց ահա կ'աճի,

բոլորովին անգիտակցաբար, հոգւոյն մէկ ծածուկ ունակութիւնը, որ բերկրութիւն կ'զգայ իր ձիրքերով եւ չկրնար չսեսնել թէ ո՛րչափ յառաջացած է ինք ուրիշներէն: Այս միշտ չճանչցուիլ մասնաւոր ինքնարդարացումի կամ անձնագովու մի մէջ, այլ պարզապէս բացակայութեան մէջ խորունկ անձնարհամարհութեան, որ չկրնար ուրիշ բան ըլլալ՝ եթէ ոչ Աստուծոյ փառքը տեսնող հոգիին նշանը (Յովհ. ԽԲ. 5, 6, Ես. 2. 5): Աս կը յայտնէ ինքզինքը ոչ միայն խորհուրդներով կամ խօսքերով, այլ անանկ ձայնով մը, ուրիշներուն խօսելու այնպիսի կերպով մը, որով հոգեւոր դատողութեան պարզեւն ունեցողներ չեն կրնար չճանչնալ Եօին զօրութիւնը: Մինչ իսկ աշխարհ կը դիտէ զայն իր սուր աչքերովը, եւ մատնանիւ կ'ընէ անոր՝ իբր ապացոյցի թէ երկնաւոր կեանքի մը դաւանութիւնը չկրնար ռեւէ յատկապէս երկնային պտուղ յառաջ բերել:

Ով եղբայրներ, զգոյ՜ կենանք: Մինչեւ որ մենք մեր սրբութիւն համարած կեանքին մէջ իւրաքանչիւր զարգացումի հետ խոնարհութեան աճումը մեզի ուսումնասիրութիւն չընենք, կրնայ ըլլալ որ գտնենք թէ ուրախացած ենք միայն գեղեցիկ խորհուրդներով եւ զգացումներով, հաւատքի եւ նուիրման վսեմ արարքներով, մինչդեռ Աստուծոյ ներկայութեան միակ վստահելի նշանը, Եօին աներեւութացումը, կը պակասէր բոլոր այս միջոցին: Եկէ՛ք, Յիսուսի փախչինք եւ ծածկենք ինքզինքնիս Անոր մէջ մինչեւ որ հազուինք Անոր խոնարհութիւնովը: Այս է միայն մեր սրբութիւնը:

(Ա. 2. Ե.)

ԵՆՏՐՈՒ ՄԱՐԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԹՐԻ ՃՈՆՍԻ ԵՒ ԻՒՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՁԻՆ

ԳԼ. Բ

ՄԵՂ ԴԵՂ ԿԵՂԵ

Որքան բարիք երկրաւոր անմահ մարդոյ են բաժին, թերի են, բայց չեն սոքա գոհացուցիչ լիովին: Աստուծոյ մեզ պարգեւած ամենամեծ ճոխութիւն՝ կենաց իստքն է լուսասփիւռ յաւիտեանքս մնալուն:

Աղքատին տանը մէջ, ուր չափահասք յոյժ պիտոյ են ընտանեաց պարէնին համար, փոքունք կանխաւ կ'ուսանին օգնել կամ օգտակար ըլլալ անոնց: Որքան յաճախ տեսած ենք վեց տարեկան աղջկանց՝ իրենց փոքր եղբոր կամ քրոջ բոլոր հոգը իրենց վրայ առնելը, մինչ այդ հասակաւ բազում տղայք կը վազեն երազոտն՝ տուրեւառի պղտիկ՝ գործեր ընել եւ կը պատրաստուին բուն իսկական օգտակարութեան:

Այսպէս էր Յակոբ Ճոնսի եւ Մոլիի ընտանեկան վիճակը : Ասոնք կ'զբաղէին ասուի գործելու, զոր Ուէյլսի մէջ բազումք կը գործեն ու տանը սպասուց մեծ մասը Մէյրիի վրայ էր : Եւ մինչ հարուստ ծնողաց այդ հասակաւ տղայք կ'զբօսնուէն իրենց պճնապատանքներով կամ պատկերներովը, մեր փոքրիկ օրիորդը կ'աւելէր, կը սրբէր, կը մաքրէր, կը փոքէր ու կը քաղէր :

Մէյրին էր որ հաւերուն կեր կու տար ու հաւկիթները կը փնտռէր, երբ հաւերն ոչ իրենց բոյնը՝ այլ ուրիշ տեղ կ'ածէին : Մէյրին էր որ հոգ կը տանէր փեթակին ու բնաւ չէր վախնար մեղուններէն : Մէյրին էր դարձեալ որ բոլոր այս գործերն ընելէ ետեւ ցած աթոռակ մը առած, ձմեռը վառարանին քով, ամառն ալ դրանը դուրսը, կը նստէր կարելու կամ կարկտելու իր պարզ հանգերէնները, երգելու Ուէյլսի մէջ լսած մէկ երկու հին ոտանաւոր տողեր Սաղմոսէն, կամ վերծանելու Սբ. Գիրքէն համարներ, զորս ուսած ու իր մատաղ մտաց մէջ պահած էր :

Ամառուան երկար աւուրց իրիկուններն իր զուարճութիւնն էր նստիլ անդ, ուրկէ կ'ընար նշմարել Քատէր Իտրիսի վեհաշուք դիրքը իր լոյսերովն ու շուքերովը, երբ արեւը տակաւ առ տակաւ հորիզոնը կ'իջնէր : Եւ իր տղայական երեւակայութեանը մէջ այդ լեռը մեծ դեր խաղաց յիշեցնելով պատմութիւնները զորոնք իր ծնողք պատմած էին, եւ Սբ. Գիրքին գլուխները որոնց ընթերցումը լսած էր մատուռին մէջ :

Արդ, Քատէր Իտրիս էր այն լեռը Մորիա երկրին ուր Արահամ կանչուեւր էր ընել իր վշտալից գոհը : Եւ Մէյրի աչքերն յառած այնպէս կը նայէր իր առջեւն եղած ապառաժներուն որ կարծես կը տեսնէր պատկանելի նահապետն եւ իր որդին ողջակէզի համար փայտերը բարձած դէպ ի վեր զոհին տեղն ելլելը :

Երթալով կը կենդանանար տեսարանը իր երեւակայութեան մէջ մինչեւ որ պատկերը կարծես իրականութեան կը դառնար եւ ինք կը լսէր նահապետին ձայնը հեզիկ հովէն բերուած. ձայնը՝ որ խանդաղատանօք կը պատասխանէր իր որդւոյն հարցմանց. «Աստուած իրենն ողջակէզ ըլլալու գառը պիտի պատրաստէ, որդեակ իմ» :

Ապա տեսարանը կը փոխուի գիշերը վրայ հասնելով, եւ Քատէր Իտրիս աւելի գողտրիկ չըլանակներ առած՝ կ'ըլլայ այն լեռը, ուր Փրկիչը կ'երթար աղօթել, թողլով խուռն բազմութիւնը որք կեցած էին իր խօսքը լսելու, եւ թողլով իր աշակերտները զորս կը սիրէր : Կ'առանձնանար ա-

ղօթել առ յաւիտենական Հայրն եւ կազդուրել իր յոգնած հոգին օրուան աշխատութիւններէն ու վշտերէն :

«Եթէ ես ապրէի այն օրերն», կը հառաչէր երբեմն փոքրիկն Մէյրի, «ո՛րքան պիտի սիրէի զինքը. եւ նա պիտի ուսուցանէր ինձ թերեւս ինչպէս այն երկուքին, որ երկար ճամբայ իրեն հետ քայլեցին առանց գիտնալու թէ Տէր Յիսուս էր, միայն թէ ես իմ իսկ տէրէս շարժեալ պիտի ճանչէի զինքը» :

Միայն լեռը չէր որ Մէյրիի մտաց առջեւ կը բերէր Սուրբ Գրոց կամ Աւետարանին պատմութիւններէն : Նեղ երկար հովիտը, որու վերի ծայրը կը գտնուէր Լէնֆէնճէլ, Թովին կոչուած տեղէն մինչեւ ծովը կ'իջնէր ոչ շատ հեռուն : Երբ Մէյրի այդ կողմը կու գար, քանի մը վայրկեան կը նստէր ծովագերքը, եւ աչքերն ուղղած Քարաիկան ծոցին կապուտակ ջուրերուն՝ միտք կը բերէր Գալիլեայի ծովը եւ Փրկիչը որ ջուրերուն վրայ կը քայլէր, մէկ խօսքով նոցա կատաղութիւնը կը լռեցնէր եւ հրեանն իսկ նաւակ մը ընելով իր բեմը կը քարոզէր ժողովրդեան, որք Նորա կենսաւետ բանից մէկ բառն անգամ չկորուսանելու համար ծովափանց մօտը կը խռնէին : Յայտնի էր որ Մէյրիի մտաց վրայ խոր եւ մնայուն տպաւորութիւն մը ըրած էին բոլոր լսածները : Եւ թէպէտ դեռ պզտիկ էր, չէին պակսեր իր վրայ բուռն եւ վառվառն բնութեան, հանճարեղ միտքի եւ ջերմեռանդ սրտի որոշ նշաններ :

Տունկի մը բողբոջէն եւ տերեւներէն կ'իմանանք ինչ տունկ ըլլալը : Այսպէս մանկան մը ինչ յատկութիւն եւ տաղանդ ունենալը կը յայտնուի գեղեցիկ փթթումին առաջին նշաններէն :

Սրմը երբ Յակոբ եւ իր կիներն ոտած կ'աշխատէին եւ Մէյրի իր պատուած մէկ հանդերձը կը կարկտէր, դրան մեղմ բաղխիւնով մը ներս մտաւ Տիկին Իվընս, բարի երկրագործին կիներ, որ էր մայրագործով, քաղցր եւ քանի մը նկատուամեքով գերազանց կին մը, Լէնֆէնճէլի գիւղացիներէն շատերուն յոյժ յարգելի եւ սիրելի :

«Բարի օր ձեզ, դրացիք» ըսաւ զուարթ եւ համակ ժպտուն դէմքով. «Յակոբ, ինչպէս է կուրծքդ : Վախնամ թէ գէշ է, զի չեմ տեսած զձեզ մօտ օրերս : Մոլի, դու սրտոտ կ'երեւիս սովորականին պէս, իմ փոքրիկ Մէյրիս ալ, զոր Թոթըլս անուանել սովոր էի, երբ շատ պզտիկ տղեկ մըն էիր ու մեծ տղայոց պէս կը վազվզէիր : այո, տղեկ մը փոքրիկ, սակայն լուսութիւն կը պահէիր, մկան ճիշ մըն ալ չհանելով երբ հայրդ պատմու-

թիւն մը ընէր Աստուածաշունչէն քու հասկոցողութեանդ յարմար : Դանիէլ ու տոհմոնքը, Դաւիթ ու հսկան, բանտարկեալ Պետրոսը, եւնչատ սիրելի էին քեզ : Մանաւանդ Յովսէփին եւ նորա եղբարց պատմութիւնն ըրած ատենը, երբ կը լսէիր անգութ եղբարց զնա ի գուր ձգելն եւ յետոյ ծախելով տուն երթալը. սուտ խօսելով հայրերնուն սիրտը խոցելը, շատ կու լայիր :»

«Այժմ եւս այդպէս է՝ եւ աւելի իսկ, տիկին,» ըսաւ Յակոբ Ճոնս, իր գործը ընդհատելով. «միայն թէ կարող ըլլայինք ուսման կրթութիւն մը տալ իրեն : Այս է որ յոյժ դժուար կ'երեւի մեզ : Ինքը կ'ուզէ եւ իր հասուն ժամանակն է ուսանելու : Ինչո՞ւ դեռ կարդալ չզիտնայ, ութը տարեկան է :»

Մէյրի վեր նայեցաւ երեսը կարմրած ու աչքերն արտասուալից : «Ըհ, թէ կարող ըլլայի ուսանիլ,» գոչեց սրտառուչ ձայնիւ, «եւս այսչափ տարուան աղջիկ մը ինչո՞ւ կարգալ չզիտնամ : Եթէ գիտնայի, եւ ինքս կ'ընթեռնուի բոլոր այն անոյշ պատմութիւններն ու չէի նեղեր ուրիշը որ ինծի կարգայ ու պատմէ :»

«Դու մոռցար ըսելու, Մէյրի, որ Աստուածաշունչ չունինք, եւ այնչափ սակաւ ու սուղ է որ չենք կրնար գնել մէկ հատ մը,» ըսաւ Մոլի Ճոնս :

«Այո,» պատասխանեց Տիկին Իվընս, «մեծ կարօտութիւն կայ մեր երկրին մէջ Աստուածաշունչի : Անցեալ օր իմ այրս ալ ըսաւ ինձ թէ ամէն տեղէ գանգատ կը լսուի Սուրբ Գրոց նուազութեան համար : Մինչեւ անգամ գնելու կարող եւ ղողներն յոյժ դժուար կը գտնեն : Աղքատները որչափ ղուրկ են : Բայց կը յուսանք թէ Լոնտոնի Քրիստոնէական Գիտութեան Ընկերութիւնը ի մօտոյ պիտի տալազրէ քանի մը օրինակ ալ :»

«Բայց այս խօսքերով չմոռնամ ըսելու նաեւ որ ես եկած եմ հարցնել ձեզ թէ թարմ հաւկիթ ունի՞ք,» շարունակեց Տիկին Իվընս : «քանի մը հաւկիթ պէտք է մեզ, զի մեր հաւերը քիչ ամելով չեմ կրցած լմնցնել պէտք եղած թիւը :»

«Մէյրի քան զիս լաւ գիտէ հաւերն ու հաւկիթները,» պատասխանեց Մոլի նայելով իր փոքրիկ աղջկան, որ ձգած էր կարկուտքը երբ Աստուածաշունչի վրայ կը խօսուէր, ու աչքերն ու երեսները այնչափ այլափոխուած էին որ յայտնի էր թէ մեծապէս ազդուած էր : Իսկ այժմ իբրեւ յանցաւոր մը, որ փութով չէր կատարած տիկնոջ խնդիրը, ցատկեց ելաւ իր ցածուկ աթոռէն, ըսելով, «Բերեմ ձեր խնդրածը, տիկին :» Եւ ահա փոքրիկ սակառով մը 12 հաւկիթ բերաւ եւ տիկինն անոնց գինը վճարելով մախաղը ղրաւ, եւ

փայփայելով Մէյրիի քնքուշ այտերը՝ մնաք բարեաւի ելաւ : Եւ Յակոբին ու Մոլիի իր հրաժեշտի ողջոյնը տալէն յետոյ ըսաւ Մէյրիին : «Միտքդ պահէ զայս, սիրուն աղջիկս, որ երբ կարդալու կարող ըլլաս (եթէ ան ատեն ալ Սուրբ Գրքը չունենաք) մեր ազարակը գալու եւ կարդալու եւ ուսանելու մեր Աստուածաշունչէն, որ օր որ ուզես կամ կարող ըլլաս գալ :»

«Միայն երկու մղոն է հեռաւորութիւնը : Բան մը չէ,» ըսաւ անվախ Մէյրի անհարկ մը նետելով իր զօրաւոր փոքրիկ ոտքերուն վրայ : «Քանզայդ հեռի տեղեր գացած եմ ղուարճութեամբ, տիկին : Անշուշտ պիտի ուզեմ գալ երբ կարգալ սորվիմ :» կրկնեց ուրախ ձայնով մը :

«Հոգ չէ, սիրունս, քեզ նման Սբ. Գրքը սիրող տղայք չեն մնար միշտ մթութեան մէջ,» պատասխանեց Տիկին Իվընս իր ղուարթուն մխիթարիչ ռոճով, «Աստուած է մեր պէտքը հոգացողը եւ նա պիտի լեցնէ : Յիշէ, Մէյրի, որ մեր Փրկիչը պարապ չարձակեց իր քովը եղած բազմութիւնը, երբ անոնք անօթի էին, թէ եւ անոնցմէ ոչ ոք գիտէր թէ ինչպէս պիտի կերակրուէին այնչափ մարդիկ : Ո՛րչափ առաւել պիտի հոգայ նա կենաց հացին պէտքը ամէն անոնց, որք նման քաղցելոց կ'սպասեն : Մնաք բարեաւ, եւ Աստուած օրհնէ զքեզ, իմ փոքրիկս :»

Բարի տիկինն այսպէս կրկին իր հրաժեշտը տալով ոստայնանկին ու անոր ամուսնոյն ու Մէյրիին՝ նստաւ իր փոքրիկ ձիակառքը, զոր ագարակի մանչերէն մին բռնած կ'սպասէր ճամբուն վրայ :

Մէյրի կանգնած էր զրան առջեւ ու կը նայէր իրենց այցելուին մինչեւ որ հեռացաւ : Յայնժամ իր թուխիկ ձեռքերը կուրծքին վրայ դրաւ եւ իր խորհուրդները աղօթքի սա ձեւն առին : «Սիրելի Տէր, դու որ հաց տուիր ժամանակին անօթի եղող ժողովրդեան եւ ուսուցիր անոնց, եւ օրհնեցիր ամենափոքրիկն անգամ, հաճէ որ ես ալ ուսանիմ եւ չմնամ խաւարի մէջ ու չմեծնամ տղէտ :»

Ապա, ղուռը փակելով, եկաւ նստաւ հաստատ որոշելով որ, եթէ Աստուած լսէ եւ պատասխանէ իր աղօթքին եւ ինք ուսանի կարգալ Աստուծոյ Խօսքը, բոլոր կրցածը ընէ այլոց օգնելու իր բոլոր կենացը մէջ, ինչպէս որ այլը իրեն օգնել էին :

Թէ ինչպէս հաստատ պահեց փոքրիկն Մէյրի իր այս որոշումը, այս պարզ պատմութեան յաջորդ զլխուն մէջ պիտի տեսնուի :

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

(ՎԷՐ. ՅՈՒՆ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, ՆԻ-ՆՈՐԻ)

Ղուկասու Աւետարանին Բ. գլխուն մէջ երեք անգամ Յիսուս մանուկին իմաստութիւնը կը յիշուի եւ երկու անգամ անոր զարգացմանը կ'ակնարկուի: Բնագրին մէջ երկու բառեր կան որ իմաստութիւն բառով թարգմանուած են: Աս բառերէն մէկը ընդհանուր է, իսկ միւսը մասնաւոր: Մէկը կը նշանակէ ընդհանուր սկզբունքներու եւ մասնաւոր իրողութեանց ծանօթութիւնը կամ ըմբռնումը, իսկ միւսը կը նշանակէ հասկացողութիւն: այսինքն՝ իրողութիւններ եւ անոնց իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնները հասկնալ կամ ըմբռնել: Ըստ Ղուկասու, Յիսուս մանուկը այս երկուքն ալ ունէր, թէ՛ իմաստութիւն եւ թէ՛ հասկացողութիւն: Յիսուսի անձը մեզի համար խորհրդաւոր գաղտնիք մ'է, բայց մէկ բան մը բոլորովին ստույգ գիտենք թէ Յիսուս իր մանկութենէն սկսելով ճիշդ զարգանար իմաստութիւնով՝ եւ թէ անոր պաշտօնի տարիները ամենաբարձր իմաստութեամբը լեցուն էին որ երեք մարդկային միտքը կրնայ ըմբռնել: Յիսուսի իմաստութիւնը մարդոց զմայլումը կ'արթնցնէր իր վրայ: Մարդոց այս զմայլումը սկսաւ անոր մանկութեան ժամանակը եւ շարունակուելով բարձր աստիճանի մը հասաւ անոր երիտասարդութեան ժամանակը եւ տեւեց մինչեւ իր խաչելութիւնը: Սակայն խաչելութիւնը Յիսուսի իմաստուն խօսքերուն եւ խոհուն նկարագրին վրայ եղած հիացումին չկրցաւ վերջ տալ: Անկէ ի վեր քսան դարեր եւ վաթսուն սերունդներ իրարու յաջորդելով անցեր գացեր են, բայց մարդոց հիացումը Յիսուսի իմաստութեանը վրայ երբեք պակսած չէ: Ընդհակառակն, ամէն դար աւելի զմայլած՝ եւ ամէն սերունդ աւելի հիացած է անոր իմաստութեանը վրայ: Հիմա քսաներորդ դարուն մէջ կ'ապրինք. քաղաքակրթութիւնը մեծ յառաջդիմութիւն ըրած է եւ բարոյականութիւնը շատ զարգացած է: Սակայն խորհող մտքեր քսաներորդ դարու սեմին վրայ կայնած հիացումով ետ կը նային Նազովրեցի Յիսուսի իմաստալից խօսքերուն եւ զմայլելի նկարագրին վրայ: հիացումով մը՝ որուն նմանը անցեալ քսան դարերէն եւ վաթսուն սերունդներէն եւ ոչ մէկը ունեցած է: Կարդացէք վերջին քանի մը տարուան մէջ գրուած խոհուն մարդոց գրքերը — հաւատացեալի եւ անհաւատի — եւ պիտի տեսնէք թէ անոնցմէ շատերը մեծ հիացմամբ կը

խօսին Յիսուսի վրայ: Շատ մը նշաններ կան որ կը ցուցնեն թէ այսուհետեւ ալ, քանի որ դար դարու ետեւէն գլորելով կ'անցնի, ամէն յաջորդ սերունդ աւելի եւ աւելի պիտի հիանայ այս Գալիլեացիին իմաստութեանը եւ նկարագրին վրայ մինչեւ որ վերջապէս անոր «անունին ամէն ծունկ ծոխ»... եւ ամէն լեզու դաւանի թէ Յիսուս Քրիստոս Տէր է՝ Հօր Աստուծոյ փառքին համար:»

Սակայն դառնանք բուն նիւթին — Յիսուսի իմաստութեանը: Անոր իմաստութիւնը ինչ բանի մէջ կը կայանար: Յիսուս միայն հասարակ դպրոցի կրթութիւն մը առած էր (Յովհ. է. 13): Ան Պոզոսի պէս իր իմաստութիւնը Գամաղիէլի նման մեծ աստուածաբանէ մը ստացած չէր: Հետեւապէս անոր իմաստութիւնը աստուածաբանական ուսման մէջ չէր կայանար: Յիսուս հաւանորէն քանի մը լեզու գիտէր, Արաբերէն, Եբրայեցերէն, Յունարէն, եւ թերեւս Լատիներէն: Բայց Յիսուսի իմաստութիւնը լեզուագիտութեան մէջ ալ չէր կայանար: Շատ Արեւելիցիներ կան որ քանի մը լեզուներ գիտեն առանց դպրոցի մէջ սորված ըլլալու:

Յայտնի է թէ Յիսուս սուր դիտողութիւն մը ունէր: Եթէ անոր մեզի հասած բոլոր խօսքերը հաւաքելու ըլլանք, միայն քանի մը էջերէ բաղկացած տետրակ մը կ'ունենանք: Սակայն այդ փոքր տետրակին մէջ անգամ որոշ կ'երեւի անոր սուր դատողութիւնը: Յիսուս գիւղացի հիւան մ'էր, սակայն իր խօսակցութիւններուն եւ քարոզներուն մէջ դորձածած է նմանութիւններ, փոխաբերութիւններ, ալլաբանութիւններ եւ առակներ որոնք առնուած են զանազան տեղերէ, — բնական երեւոյթներէ, հովուութենէ, երկրագործութենէ, այգեգործութենէ, առեւտրական, ընտանեկան կեանքէ, եւ դատական արարքներէ: Յիսուս սուր կերպով դիտած էր իր երկրին զանազան տեսակ կենդանիները, տարբեր տարբեր բոյսերը, մարդոց գործերը, արհեստները եւ սովորութիւնները, եւ երկնից ու երկրի բնական տեսարանները: Բայց Յիսուսի մտքին առաւելութիւնը այս սուր դիտողութեանը մէջ ալ չէր կայանար:

Դարձեալ, աւետարաններուն մէջ կը տեսնենք թէ Յիսուս շատ վարպետ էր փիճաբանութեան մէջ: Կը յիշէք թէ Հրէից մեծամեծները քանի մը անգամ ջանացին զայն խօսքով բռնել, բայց չկրցին: Անոնք կրկին եւ կրկին անոր վրայ յարձակում ըրին, բայց ինք իր վարպետ պատասխաններով ամէն անգամ զանոնք բռնեց: Սակայն Յի-

սուսի եղական իմաստութիւնը այս վարպետութեանը մէջ ալ չէր կայանար :

Եթէ այս բաներուն մէջ չէր կայանար, հապա ինչ բաներու մէջ կը կայանար անոր իմաստութիւնը : Յիսուսի եղական իմաստութիւնը կը փայլէր յաւէտ բարոյական եւ հոգեւոր շրջանակներուն մէջ : Սակայն այս իրողութիւնը մանրամասնաբար ներկայացնել ջանալէ առաջ՝ կ'ուզեմ Յիսուսի մտքին մասին մատնանիշ ընել կէտ մը որ խիստ ուշագրաւ է : սա կէտը թէ Յիսուս համաշափապէս զարգացած միտք մը ունէր : Շատ մարդիկ կան որոնց միտքը միակողմանի է : Անոնց մտքին մէկ կարողութիւնը զօրաւոր, իսկ միւս կարողութիւնները տկար են : Օրինակի համար, մէկուն իմացականութիւնը զօրաւոր է, իսկ զգացումներն ու կամքը տկար են : Այսպիսին չկրնար իր լաւ խորհուրդները ի գործ դնել : Ուրիշի մը զգացումները զօրաւոր են, իսկ իմացականութիւնը եւ կամքը տկար են : Այսպիսին եղէք մ'է որ միշտ իր զգացումներուն հովերէն կը շարժի : Մէկ րոպէին ջերմեռանդութեամբ կ'աղօթէ, հետեւեալ րոպէին նոյն ջերմեռանդութեամբ կը հայհոյէ : Այսպիսի զգայնիկ մէկուն կեանքն ալ ապարդիւն կը մնայ : Ուրիշ մ'ալ զօրաւոր կամք ունի, բայց անոր իմացական կարողութիւնը տկար եւ զգացումները պաղ են : Այսպիսին ալ յամառ անմիտ մը կ'ըլլայ եւ աշխարհի մէջ բան մը չկրնար ընել :

Եթիսուսի միտքը այսպիսի միակողմանի միտք մը չէր : Եթիսուս ոչ չոր տրամաբան մ'էր, ոչ զգայնիկ մոլեռանդ մը եւ ոչ ալ յամառ յիմար մը : Անոր բոլոր մտաւորական կարողութիւնները համաշափապէս զարգացած էին : Եթիսուս կատարեալ մարդ էր, բնականոն կամ մտատիպար մարդ : Ան իբր մարդ էր ինչ որ մարդու մը երբեք կարելի է ըլլալ : Անոր մտքին իմացական, զգացական եւ կամական կարողութիւնները միշտ իրարու հետ կատարեալ ներդաշնակութեամբ կը գործէին : Եթիսուս Պողոսի նման չէր կրնար ըսել, « Զէ թէ ինչ որ կ'ուզեմ՝ ան կ'ընեմ, հապա ինչ որ կ'աւտեմ՝ ան կ'ընեմ » : Եթիսուս ինչ որ կը խորհէր՝ ան կը զգար, ինչ որ կը զգար՝ ան կը կամենար, եւ ինչ որ կը կամենար՝ ան կ'ընէր, թէեւ բոլոր աշխարհ իրեն հակառակ էր : Եթիսուս ունէր փիլիսոփայի մը նուրը իմացականութիւնը, մօր մը քնքուշ սիրտը եւ դիւցազնի մը զօրաւոր կամքը : Բայց անոր մտքին կարողութեանց զօրութիւնը եւ ներդաշնակ գործունէութիւնը ի յայտ կու գայ յաւէտ բարոյական եւ հոգեւոր շրջանակներուն մէջ : Եթիսուս իր խո-

րաթափանց իմացականութիւնը գործածեց ոչ մաթեմատիքական խորթին խնդիրներ լուծելու, ոչ բնական աշխարհի գաղտնիքները գիտականօրէն բացատրելու եւ ոչ փիլիսոփայական կնճռոտ հարցեր պարզելու, այլ Աստուծոյ եւ մարդուն, եւ մարդուն ու մարդուն մէջտեղի ճշմարիտ յարաբերութիւնը պարզելու եւ զայն ամէնէն գործնական ձեւովը ներկայացնելու : Եթիսուսի զգացումներուն ջերմութիւնը կ'երեւի ոչ բնութեան հետ իր ունեցած առնչութեանց մէջ, ոչ գեղարուեստներու շրջանակին մէջ, ոչ քանդակագործութեան, ոչ նկարչութեան, ոչ երաժշտութեան եւ ոչ բանաստեղծութեան մէջ, այլ իր երկնաւոր Հօրը հետ ունեցած սերտ մտերմութեանը եւ մարդոց հետ ունեցած սիրալիր յարաբերութեանը մէջ : Եթիսուսի կամքին զօրութիւնը կը յայտնուի ոչ դիւցազնական գործերու, ոչ զինուորական քաջագործութեանց եւ ոչ փառասիրական նպատակներ յառաջ տանելու մէջ, հապա կորսուած աշխարհ մը մեղքէն եւ անոր ահռելի հետեւանքներէն ազատելու գործին եւ թշուառ մարդկութիւնը յաջողակ ու երջանիկ ընելու հսկայ ձեռնարկին մէջ : Եթիսուս իր հօր իմացականութիւնը, ջերմ զգացումները եւ կորովի կամքը ամէնէն իմաստուն կերպովը գործածեց մարդկային ազգին բարոյական եւ հոգեկան վերածնութեանը համար :

Եթիսուսի քարոզութեան կերպը եղական կերպ մ'էր : Աւետարանիչը կ'ըսէ. « Իշխանութիւն ունեցողի մը պէս կը սորվեցնէր... ու չէ թէ դպիրներուն պէս » (Մատ. Է. 29) : Եթիսուս այն դարու նշանաւոր ուսուցիչներուն՝ Հիլելի, Շամմայի եւ Գալմադիէի գրուածներէն կոչուած չէր ընել, հապա բուն իր հեղինակութեանը վրայ յենլով կ'ըսէր. « Ըշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի » : Եթիսուս երբեք չփիլիսոփայեց : Իր վարդապետութեան խորին սկզբունքները ապացուցանելու համար երբեք տրամաբանական հաւաքաբանութիւններ չգործածեց : Հապա Աստուծոյ թագաւորութեան ամենախորին դաղանիքները հասարակ բառերով ու ոճերով եւ առօրեայ կեանքէն առնուած պարզ օրինակներով ժողովուրդին կը ներկայացնէր : Վասն որոյ բոլոր ժողովուրդը անոր կապուած էին մօիկ ընելու » (Ղուկ. ԺԹ. 48) : Անոր խօսելու կերպը այնքան զրաւիչ էր որ մարդիկ կը զմայլէին անոր վրայ : Իր յիշէք թէ անգամ մը Եթիսուս երբ ժողովաբանին մէջ կը քարոզէր, կին մը այնքան դիւթուեցաւ անոր խօսքերէն որ բազմութեան մէջ անոր քարոզը ընդմիջելով աղաղակեց, « Երանի ան որովայնին որ քեզ կրեց, եւ ան ծիծերուն՝ որ քեզի

կաթ տուին» (Ղուկ. ԺԱ. 27)։ Անգամ մը Հրէից մեծամեծները սպասաւորներ խրկեցին որ Յիսուսը ձերբակալեն։ Սպասաւորները գացին եւ անոր խօսքերը լսելով զմայեցան եւ առանց զայն ձերբակալելու ետ դարձան եւ զիրենք խըրկողներուն ըսին, «Երբեք մէկը աս մարդուն պէս խօսած չէ»։ Յիսուսի ունկնդիրներէն ամէն անոնք որ փարիսեցւոց կեղծաւորութեամբը կամ Սադուկեցւոց ամբարտաւանութեամբը բոլորովին կուրցած չէին, անոր խօսելու կերպին կը զմայլէին։ Յիսուս Աստուածային ճշմարտութիւնները մարդոց ներկայացնելու մէջ խիստ իմաստուն էր։

Յիսուսի իմաստութիւնը կը փայլի նաեւ անոր խօսքերուն եւ քարոզներուն նիւթին մէջ։ Յիսուս երբ մեռաւ, դեռ երկրասարդ էր, գրեթէ երեսունուերեք տարեկան։ Սակայն անոր խօսքերը լեցուն են ամենէն հասուն խորհուրդներով որ աշխարհ երբեք լսած է։ Յունաց փիլիսոփաները եւ Հնդկաց ու Չինաց կրօններուն հիմնադիրները աշխարհի շատ օգտակար խորհուրդներ տուած են։ Սակայն, ինչպէս մէկը կ'ըսէ, անոնց տուած խորհուրդներէն մօմի հոտ կու գայ։ Եւսիքն՝ անոնց լաւ խորհուրդները երկար գիշերներու միջոցին ծանր մտածութեամբ ձեռք ձգուած են։ Սակայն Յիսուսի արտայայտած վսեմ խորհուրդները շատ անգամ հարցման մը անմիջական պատասխաններն են։ Անոնք ինքնատիպ ու թարմ խորհուրդներ են։ Մէկը ըսած է, «Պաքոնի խօսքերը անոր խորհուրդներուն ծանրութեանը տակ այնպէս կը ծոխն՝ ինչպէս որ ճիւղ մը իր պտուղներուն ծանրութեանը տակ կը ծոխ»։ Այս խօսքը շատ աւելի բարձր նշանակութեամբ մը կրնայ ըսուիլ Յիսուսի խօսքերուն մասին։ Յիսուսի խօսքերը շատ ճարտարախօսներու խօսքերուն նման լոկ ճարտասանական փալիլուն ձեւեր չեն, որոնց տակը սրամիտ ունկնդիրը պարապ տեղը խորհուրդ կը փնտռէ։ Անոր ամէն մէկ խօսքը խտացեալ խորհուրդով խճողեալ է։

Յիսուս նեղմիտ, ցեղամոլ եւ մոլեռանդ ժողովրդի մը մէկ անդամն էր։ Հրեայ էր եւ, որչափ որ գիտենք, Պաղեստինի սահմաններէն դուրս չելաւ։ Սակայն ան սկզբունքներ սորվեցուց որոնք ամէն երկրի, ամէն կլիմայի, ամէն դարու, ամէն ցեղի եւ ամէն ժողովրդի կը յարմարին։ Յիսուսի սորվեցուցած սկզբունքները կրնան գործադրուիլ միջոցի մը մէջ որ անհունութեան չափ ընդարձակ է եւ տեւողութեան մը մէջ որ յաւիտենականութեան չափ երկար է։ Յիսուս հիմը դրաւ Աստուծոյ թագաւորութեան, որուն բարձրագոյն օրէնքը սէրն

է, որմէ բարձր օրէնք ոչ գիտութիւնը եւ ոչ փիլիսոփայութիւնը կրցած է գտնել։ Սէրը յաւիտենական սկզբունք մ'է, քանզի Աստուած սէր է։

Յիսուս այնքան սուր բարոյական տեսութիւն ունէր որ տիեզերքին խորը թափանցեց եւ հոն Աստուծոյ սիրալիր սիրտը տեսաւ եւ զայն մարդոց մասնանի ըրաւ։ Մարդուն արտաքինէն ներքինը թափանցեց եւ անոր հոգւոյն խտութեանցը մէջ Աստուծոյ պատկերը տեսաւ եւ ճարտար կերպ մը գտաւ այդ Աստուածային պատկերը դուրս բերելու։ Եթէ այս չէ ամենաբարձր իմաստութիւնը, ես չեմ գիտեր թէ՛ ինչ է իմաստութիւն։

Բայց ասկէ աւելին կայ, Յիսուս ոչ միայն իմաստուն խօսքեր խօսեցաւ, հապա նաեւ իր խօսածները իր կեանքին մէջ մարմնացուց։ Ան ոչ միայն իր երկնաւոր Հօրը սիրալիր սիրտը տեսնելով մարդոց մասնանի կ'ընէր, հապա նաեւ իր սիրտը միշտ անոր սրտին հետ սերտ յարաբերութեան մէջ կը պահէր։ Յիսուս ոչ միայն մարդուն հոգւոյն մէջ Աստուծոյ պատկերը տեսաւ, հապա զայն տեսնելուն պէս՝ բոլոր սրտով սիրեց եւ ամէն միջոց գործածեց զայն դուրս բերելու, եւ աս նպատակին համար չվարանցաւ մինչեւ անգամ իր կեանքը դնել։ Յիսուս իր նպատակին հասաւ։ Այն ժամանակէն ի վեր բազմաթիւ մարդիկ անոր միջոցով երկնաւոր Հօրը սիրալիր սիրտը տեսած են եւ իրենց սիրտը անոր սրտին հետ յարաբերութեան մէջ դրած են։ Այն օրէն սկսելով աշխարհ աւելի եւ աւելի որոշ կը տեսնէ Աստուծոյ պատկերը մարդուն հոգւոյն մէջ եւ եւս քան զեւս կը սիրէ զայն։ Որքան սուր աչք պէտք է այս բաները որոշ տեսնելու եւ որքան մեծ իմաստութիւն պէտք է զանոնք աշխարհի ծանօթացնելու, որքան ճարտարութիւն պէտք է մարդը Աստուծոյ հետ սերտ հաղորդակցութեան՝ եւ իր ընկեր արարածներուն հետ սիրալիր յարաբերութեան մէջ դնելու։ Յիսուս այս բարոյական սուր տեսութիւնը եւ այս մտաւորական գերազանց ճարտարութիւնը ունէր։ Յիսուս իր իմաստուն կեանքով, սիրալիր նկարագրով եւ իմաստալից խօսքերով զոնց ապրելու ամէնէն իմաստուն ծրար գիրը որ աշխարհ երբեք տեսած է։ Ծրագիր մը՝ դոր գերազանցել անկարելի է։ Ի՞նչ է Բրիստոնէութիւնը։ — Բրիստոնէութիւնը ապրելու ամէնէն իմաստուն կերպն է։ Շատերը Բրիստոնէութիւնը ըսելով միջնադարեան ծէսերու եւ արարողութիւններու զրութիւն մը կը հասկնան։ Եթէ Բրիստոնէութիւնը այդ է, ատոր մէջ իմաստութեան նշոյլը իսկ չկայ։ Բրիստոնէութիւնը կը

կայանայ այն տիպար յարաբերութեանը մէջ որ մարդ ունենալու է Աստուծոյ հետ եւ իր ընկեր արարածներուն հետ : Ուրիշ խօսքով, Բրիստոնշեռթիւնը ապրելու ամէնէն իմաստուն կերպն է . կերպ մը՝ որ Յիսուս իր խօսքովը ու իր օրինակովը մեզի սորվեցուց :

Ճոն Սթիւըրթ Միլ անհաւատ փրկաստիան իր մահէն քիչ մը ժամանակ առաջ գրեց, «Ոչ ալ մինչ իսկ հիմա դիւրին է մինչեւ անգամ անհաւատի մը համար առաքինութեան օրէնքին լաւագոյն թարգմանութիւն մը գտնել վերացեալէն թանձրացեալին՝ քան ջանալ ապրիլ այնպէս՝ որ Բրիստոն մեր կեանքը հաւնի » Այս խօսքով այդ անհաւատը ըսել կ'ուզէ թէ ապրելու ամենէն իմաստուն կերպը այն կերպն է որ Յիսուս կը հաւնի : Այո, Յիսուսի վարած կեանքը լաւագոյն կեանքն է որ մարդ երբեք կրնայ ապրիլ եւ անոր դժած կեանքի ծրագիրը լաւագոյն ծրագիրն է որուն մարդ երբեք կրնայ հետեւիլ : Եթէ այսպէս է, բարեկամս այսօր սկսէ խորհիլ այնպէս ինչպէս Յիսուս կը խորհէր, զգալ այնպէս ինչպէս Յիսուս կը զգար, կ'ամենալ այնպէս ինչպէս Յիսուս կը կ'ամենար, խօսիլ այնպէս ինչպէս Յիսուս կը խօսէր եւ գործել այնպէս ինչպէս Յիսուս կը գործէր : Մէկ խօսքով, եթէ կ'ուզես իմաստուն ըլլալ, այսօր սկսէ ապրիլ այն կեանքը որ Յիսուս ապրեցաւ :

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՏԿԱՆԵԱԼ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

Փրկւալեան կղզիներուն մէջ Կաթոլիկ կղերին հողերուն դժուարին խնդիրը Միացեալ Նահանգներուն իրաւունք կու տայ այդ կղզիներուն մէջի կրօնական կարգերուն գրեթէ բոլոր անշարժ ստացուածքներուն տէր ըլլալու : Փոխարէն Միացեալ Նահանգք յիշեալ կղերականներուն կը վճարեն եօթը եւ մէկ քառորդ միլիոն տուար : Եկեղեցւոյ եւ իւրօք կրօնական ընկերակցութիւններուն գործը պիտի շարունակուի առաջուան պէս, ցորչափ կը պատկանի անոր հողերու եւ ընկերային կողմին, բայց կրօնական կարգերը կը դադարին հողատէր ըլլալէ : Միւս կողմանէ կառավարութիւնը կը ստանայ մեծարժէք պատեհութիւն մը : Կղզիներուն մէջ չորս հարիւր հազար ակրոն ամենաբերրի եւ մեծարժէք հողի տէր ըլլալը միջոց կ'ընծայէ իրագործելու մանր հողատէրներու դասակարգ մը հաստատելու գաղափարը, որոնք ըլլան ապահով իրենց ստացուածքին տէրն ըլլալուն եւ անձնուէր՝ Ամերիկեան սկզբունքներու պահպանման եւ զարգացման գործին :

ԴԱՐՁԵԱԼ ԲԱՏԻՈՒՄԻ ՎՐԱՅ

Բատիումի արտադրութիւնը արդէն ճարտարունեութի կարգը անցած է Գերմանիոյ եւ Գաղղիոյ մէջ, հակառակ այս թանկագին նոր գոյացութիւնը ձեռք բերելու դժուարութեան : Շատ տակառաւափներով մետաղ պէտք է մէկ կրամ բատիում արտադրելու համար, որ սակայն կը ծախուի 450 Օսմ. ոսկիէ քիչ պակաս գնով : Կ'ըսուի թէ արտադրողներուն քանի մը հարիւր կրամ բատիում ապսպրուած է հիմա, եւ բժշկական նպատակներու համար ուղղուածը արտադրուածէն աւելի է : Բատիումը Ռէօնթկէնեան ճառագայթներուն բոլոր յատկութիւններն ունենալէն զատ ունի նաեւ սաւնգին յատկութիւնը որ պատրաստ է գործածուելու ոեւէ ժամանակ եւ իր ճառագայթները կու տայ առանց կազմածի կիրառութեան : Ապացուցուած է թէ պզտիկ ապակեղէն խողովակ մը, սագի մը փետուրէն ոչ աւելի մեծ, եթէ յիշեալ նիւթէն մէկ կրամի մէկ հազարերորդէն քիչ մը աւելի պարունակէ, այնքան ազդեցիկ է քաղցկեղ դարմանելու համար որքան մեծագին եւ բազմամասն երկտրական կազմած մը, եւ Ռէօնթկէնեան ճառագայթներուն լաւագոյն արդիւնքները կը գերազանցէ : Սա պարագան թէ բատիումը կրնայ գործածուիլ մասնաւոր տեղի մը վրայ, զոր օրինակ, քթին կամ կոկորդին մէջ, անգին առաւելութիւն է : Իրողութիւնը թէ բատիումը չատ տարօրինակ ներգործութիւն մը կ'ընէ լոյս փոխանցող մարմիններուն վրայ, յոյս ներշնչած է թէ կրնայ գալ ժամանակ, երբ անիկա կարեւոր դեր մը խաղայ լոյսի ճարտարունեութիւն մէջ : Բատիումի աննշան քանակութիւն մը բաւական է գորաւոր լոյս արտադրելու ղեկ փրէնի խաւէ մը, եւ այս լոյսը չարտադրեր տաքութիւն, ուստի ոյժի կորուստ տեղի չունենար : Դժբաղդապէս բատիումի ճառագայթները մարդկային մորթը քնածախալ վտանգաւոր յատկութիւնը ունին : Վասն զի սաստիկ այրուցներ յառաջ կը բերեն : Փրոֆ. Բամսէյ կ'ըսէ թէ բատիումի գինը տասնապատիկ աւելցած է վերջին ամիսներու մէջ : Այն պատճառաւ որ Աւստրիական կառավարութիւնը արգելեց այլեւս արտածել Եռաքիմթալի ուրանիումի սքսիտի գործարաններուն կղզիանքը : Ասկէ կը հետեւի թէ բատիումի մէկ տասնըհինգերորդ ունկիի անուանական գինն է \$5,000 Օսմ. ոսկի :

ԱՆԹԵԼ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտոնի Թայմս լրագրին Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ ունեցած հեռագրական լուրերու շոգենաւը

լուրեր կը հաղորդէ անթել հեռագրութեան կադ-
մածով մը, որուն միջոցով 1,400 բառերէ բաղ-
կացեալ գրութիւն մը ղրկուած է 100 մղոն հե-
ռու Զինաստանի ծովեզերքը գտնուող հեռագրա-
տուն մը : Սոյն գրութեան շնորհիւ լրագրի բան-
բերները կարող եղած են ծովամարտերու տեսա-
րանի մօտ գտնուիլ, եւ իրենց լուրերը հաղորդել
անմիջապէս առանց ծովեզերք երթալու :

ԳԵՂԵՑԿԱԹԵԱՆ ՍԿՋԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Յ. Յ. Մ.)

Բ

Գեղեցկութեան օրէնքներուն մասին ալ միեւ-
նոյն կէտերը կրնանք չեշտել : Մտացածին գեղեց-
կութիւն մը կրնանք ուրուագծել կամ ենթադրել,
սակայն մեր ենթադրութիւնները մենք չենք կըր-
նար ուրուագծել, այլ Բնութեան մէջ կը գտնենք զա-
նոնք, եւ մեր երեւակայութիւնները դէպի անոնք
ձգտելով հիանալի միութիւն մը կը կազմեն անոնց
հետ :

Բնութիւնը՝ հրաշալիքներու մայրը՝ բներեւոյթ-
ներու եւ օրէնքներու ամբողջութիւնն է, եւ մարդ
իր հունաւոր կարողութիւններուն շնորհիւ համե-
մատական օգտակարութիւն մը կրնայ ընձեռել :

Սովորական տեսարանի մը մէջ, որ պարզ աչքի
մը համար աննշան բան մը կրնայ ըլլալ, Մէսոնիէի
սուր աչքերը գեղեցկութեան անկաշկանդ գի-
ծեր կը նշմարեն, եւ անոր նուրբ վրձինին ներ-
քեւ ծիծղուն նկարի մը ցոլացիկ երանգները եւ
ցայտուն երակները կը մոլորին թուղթի տարածու-
թեան վրայ, որու արժէքը 250,000 ֆրանքի պատ-
կառելի գումար մը կը վճռէ : Քարակոփի մը ու-
շադրութենէն վրիպող աննշան ու պարզ քար մը
Միքայէլ Անճելոյի գրողին ներքեւէն սիրանոյշ
հրեշտակի մը անդրին դուրս կու տայ : Փայտահա-
րին սուր կացինին անողոք հարուածներուն ներ-
քեւ խոնարհող ծառը գիտունին համար անթիւ
սքանչելիքներու սիրալիր բոյն մը կը դառնայ :
Վերջապէս գեղեցիկը տեսնելու եւ զայն տղեզէն
զանազանելու երազուն տենջը իրականացնելու
համար՝ մարդ պէտք է կրէ իր մէջ մաքուր ու գե-
ղեցիկ միտք մը, եւ գեղեցիկը արտադրելու հա-
մար ալ՝ պէտք է խոնարհի Աստուծոյ՝ գեղեց-
կութեան սկզբունքներու Հիմնադրին՝ գահին առ-
ջեւ ընդունելու անոր գիտութիւններու արամադ-
րելի ճաճանչներէն մաս մը եւ ձեռակերտելու գե-
ղեցիկին մանրանկարները :

Տիեզերքը եւ Բնութիւնը՝ Աստուծոյ անվիճելի

գոյութեան կենդանի ապացոյցները կը կանգնին :
Մահկանացուներու աչքերը չեն զօրեր անոր գեր-
անճառ փառքը տեսնելու : Բնութիւնը՝ անոր հրա-
շափառ գեղեցկութեան կատարելութիւնը ցոլա-
ցընող հայելին է, որուն մէջ կը լողան գեղեցկու-
թեան անմեռ սկզբունքները :

Գեղեցկութիւնը՝ չորս տարրերու հարադատ
միաբանութիւնով մը հրապոյրի գաղաթնակէտը
կը հասնի .

1) Համաչափութիւն . 2) Գոյն . 3) Ներդաշնա-
կութիւն . 4) Հակադրութիւն :

Համաչափութիւնը իրի մը՝ մասերուն իրարու
հետ ունեցած առնչութիւնն է : Եթէ այս առնչու-
թիւնը անթերի է, իր մը գեղեցիկ կ'երեւի . օա-
կայն եթէ անկատար է, տգեղ կ'երեւի :

Անգործարան մարմիններու ձեւը եւ համաչա-
փութիւնը ընդհանրապէս ուղիղ գիծերու մէջ կը
կայանայ : Զիւնի հատիկները եռանկիւնի եւ բազ-
մանկիւնի նման շատ մը ձեւեր կ'ստանան : Աղա-
մանդը, յակինթը եւ ուրիշ շատ մը թանկագին
քարեր իրենց բնական վիճակին մէջ մակերեւու-
թային նմանութիւններ կը կրեն, եւ գոհարի կա-
նոնաւոր ու չքեղ ձեւերը կը ցուցադրեն : Արուես-
տական բաղադրութիւններէն շատեր, ինչպէս շա-
քարը եւ աղը, փայլուն եւ թիրեղանման երեւոյթ-
ներ կը ներկայացնեն :

Համաչափութեան ամենակատարեալ օրինակը
չրջանակն է, որովհետեւ չրջանակի մը մէջ ան-
հարթութիւններ եւ անկիւնաւորումներ չկան,
ամէն կողմ համաչափ եւ կանոնաւոր է : Մեր տե-
սած արեւը, լուսինը եւ աստղերը համաչափու-
թեան կամ չրջանակի տիպար օրինակներ են :
Եւ ո՞վ կրնայ ուրանալ այս երկնային լուսաշող
մարմիններու հիանալի գեղեցկութիւնը :

Համաչափութեան երկրորդ օրինակ մըն ալ՝
ձուածեւն է, որ չրջանակի չափ գեղեցկութեան
յատկանիչը կը կրէ : Կենդանական եւ բուսական
աշխարհներու մէջ՝ այս ձեւը իր մասնաւոր տեղը
կը գրաւէ : Մաղիկներու եւ ծառերու տերեւներէն
շատեր առհասարակ այս ձեւին տակ կը դասուոր-
ուին : Բազմակողմանի իրերու մէջ ալ՝ համա-
չափութիւնը մասնաւոր գեղեցկութիւն մը հիւսելէ
չդադրի :

Մաղիկ մը, եթէ երեք տերեւ ունենայ, անոնց
ամէնուն մեծութիւնը կ'ամ միեւնոյն կ'ըլլայ կ'ամ
երկուքինը մէկ, իսկ երրորդինը տարբեր : Եթէ չորս
տերեւներէ բաղկանայ, այն ատեն կ'ամ չորսընման
կ'ըլլան, կ'ամ երկուքը մեծ եւ միւս երկուքն ալ
փոքր : Երրորդ պարագայ մը, եթէ հինգ տերեւ

ներէ բաղկանայ, կամ հինգն ալ հաւասար կ'ըլլան, կամ չորսը հաւասար եւ հինգերորդը տարբեր կամ երկուքը մէկ ձեւ, միւս երկուքը տարբեր ձեւ, եւ մէկ հատն ալ աւելի տարբեր ձեւ մը, եւ այսպէսով գեղեցիկ երեւոյթ մը կ'ընծայեն աչքերուն: Խոտերու եւ ծառերու տերեւներուն իրենց ծիւղերուն վրայ ունեցած կանոնաւոր շարքը՝ դիպուածի մը արդիւնք է: Ծիւղերու մէջ ալ միեւնոյն կանոնաւոր համաչափութիւնը կը տիրէ:

Սակայն երբեմն այս համաչափութիւնը ճիւղերուն իրենց անկատար վիճակի մէջ ոչնչանալուն պատճառաւ կը խաթարուի եւ աննշմարելի կը դառնայ: Վայրի ծառերէն չոճին եւ սօսին, իսկ պողատու ծառերէն ընկուզենին եւ բալենին համաչափութեան ընտիր օրինակներ են:

Կենդանիներու մէջ ալ անդամային համաչափութիւն մը կը տեսնուի: Ընտանի անասունները կամ չորքտանի են կամ երկու ոտք եւ երկու թեւ ունեցող կենդանիներ: Միջատները վեց ոտք ունին, սարդերը ութը ոտք: Օձասանդրերու մէջ 12էն մինչեւ 170 զոյգ ոտք ունեցողներ կան: Այս կենդանիներուն մարմինները ալ եւ ձախ երկունոյնաձեւ մասերէ կը բաղկանան: Մեղուսայի, բուստի եւ ուրիշ շատ մը նմանօրինակ կենդանիներու մարմնին հաւասար եւ կամ համեմատական մասերը հետեւեալ թուանշաններէն կը հասկցուի. 4, 5, 6, 8, 10, 12, 16, 20, 24, 32, 36, 40, 48, եւն.: Երբեմն չորս, հինգ, վեց մասեր իրարու միանալով խմբակներ կը կազմեն, եւ իւրաքանչիւր խմբակ մասնաւոր գործ մը կատարելու սահմանուած է, մէկը լողալու, միւսը որսալու, եւն.:

Մերկ աչքով տեսնելի իրերէն զատ՝ մանրացոյցի օժանդակութեամբ մեր տեսողութենէն անխուսափելի իրերու մէջ ալ այնպիսի հիասքանչ եւ նկարագրեղ ձեւեր կան, զորս մէկիկ մէկիկ գննելու եւ քննելու համար եթէ մարդ իր ամբողջ կեանքը նուիրէ, դարձեալ իր փափաքները անկատար կը մնան: Աներեւակայելի եւ անչափելի ձեւերու ստուարութիւն մը լուռ ու մուռ կը մրափէ մայր Բնութեան անծայրածիր զրքին մէջ, որոնց էութեանը ոչ ճարտար նկարիչը կրնայ թափանցել, ոչ ալ հնարամիտ երկրաչափը:

Մարդկային գեղեցկութիւնը սահմանող էական տարրը համաչափութիւնն է: Դոյնը երկրորդական տեղ մը կը գրաւէ, թէեւ ոմանք կը պնդեն թէ գոյնը ամենակարեւոր դերը կը խաղայ մարդու գեղեցկութիւնը սահմանելու մէջ: Սակայն տեսութիւններ հակառակը ապացուցանելու կը նկրտին: Դոյնի փրփրուն գիծերը շուտ կը տոգոնին եւ կ'ան-

հետին, մարմնին թարմութիւնը կը խամրի, մօրթը կը թուլնայ, աչքերը մռայլ մթնոլորտի խաւարը կը հեծեն, ձեռքերը կը դողան, ոտքերը կը դանդաչեն, սակայն համաչափութիւնը շատ քիչ անգամ փոփոխութիւն կը կրէ:

Երիտասարդներ շատ անգամ գէմքի մը մագնիսական եւ խաբուսիկ գեղեցկութենէն կը հրապուրուին: Դէմքը թէեւ զլիւռն մէկ մասն է, սակայն միայն անոր գեղեցկութիւնը բաւ է գեղեցիկ երեւնալու՝ բառին լայն առումով: ամբողջ մարմինը պէտք է համաչափ երեւոյթ մը ունենայ: Երիտասարդներ այս կէտը շատ անգամ անտարբերութեան ոտքը կը զոհեն: Սակայն այս մասին շատերու գաղափարները կը տարբերին, հետեւաբար ընդհանուրէն ընդունուած կէտերը եթէ չեւտուին, աւելի դիւրըմբռնելի եւ օգտաշատ կ'ըլլան:

Նախ՝ պէտք է յիշել թէ քնական գեղեցկութեան բովանդակ յատկանիշները մէկ բանի մը վրայ կեդրոնացած չեն՝ ըլլար, ուստի ամէն գեղեցիկ իր թերի կողմը կ'ունենայ: Նշանաւոր նկարիչներ գեղեցիկ բան մը նկարելու համար, շատ մը գեղեցիկ առարկաներ ուշադրութեամբ աչքէ անցնելէ վերջ, այդ առարկաներուն ամենագեղեցիկ մասերը կը հաւաքեն եւ իրենք անոնց համադրութեամբ բոլորովին նոր եւ հիանալի պատկեր մը կը գծեն: Ուրեմն մեզ ալ կը մնայ անոնց քայլերուն հետեւիլ:

Երկրորդ՝ պէտք է գիտնալ թէ երիտասարդի մը գեղեցկութիւնը սահմանող հանգամանքները փափկասուն օրիորդի մը համար անչափ եւ անճաշակ պիտի ըլլան, եւ նոյն ատեն օրիորդի մը պաշտելի ժանեակները եւ ծփծփուն պճինքները երիտասարդի մը կողմէն սիրալիր ընդունելութիւն մը պիտի չգտնեն:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Խ Ն Ո Ւ Ս

Խնուս Էրզրումի կուռակալութեան մէջ ընդարձակ դաւառ մ'է անոր հարաւային արեւելեան կողմը: Կը բաժնուի չորս մաս, բուն Խնուս, Թագման, Կէօքսու եւ Շուշար, որք ունին մօտ 350 գիւղ:

Բուն Խնուս Էրզրումէն 16-18 ժամ հեռու բաւական ընդարձակ դաշտի մը վրայ կը կանգնի: Միշտ նշանաւոր եղած է իր բեղմնաւոր հողով, առատ ջրերով եւ խոտաւէտ մարգերով: Աս դաշտին արեւմտեան կողմը կը կանգնին Պին-կէօլ կոչուած լեռները, որոց ստորոտէն կը ըզլին հարիւրաւոր զուլալ առուակներ ու կ'ոռոգեն զիրենք

չըջապատող գետիններն ։ Գարնան վերջին օրերուն մէջ դիտողին տեսութեան առջեւ զմիտանման գորգերու սիրուն տեսարան մը կը պարզուի այնչափ զգլխիչ որ դիտողը ինքզինք եղեմայ պարտէզին մէջ կարծելով կ'ուզէ թաղուիլ անոնց մէջ ու հոն վայելել անոնց քաղցրահամ բուրմունքը ։ Կ'ըսուի թէ հոս կը գտնուէր եղեմայ պարտէզը ։

Հարաւային կողմը կը կանգնին Ղամուր բերդ կոչուած լեռները ։ Ղամուր աղաւաղեալն է Ղամէք անուան , որ ծանօթ է բոլոր Սբ. Գիրք կարդացողներուն ։ Կ'ըսուի թէ Ղամէք հոս բնակեցաւ ։ Աս լեռներէն բաւական վար տեղ մը կայ որ կը կոչուի Ղամիկ քաղաք ։ Կ'ըսուի թէ Ղամէք հոս սպաննեց զկայէն ։ Եթէ Ղամիկ բառը փոխենք եւ ընենք Ղամիք , ան ատեն տարբեր նշանակութիւն կ'առնէ ։ Ղամիք Արաբերէն է եւ կը նշանակէ քաղաք , որ բաւական կը յարմարի , զի իր կողերուն վրայ կը տեսնուին աւերակներու նշաններ ։ Աս լեռներու մէջտեղ կը գտնուի բաւական մեծ լիճ մը , որոյ մէջ կան բազմաթիւ գերաններ , որք իրենց լերկ զուլաններ վեր բարձրացուցած հոս ու հոն կը տարուբերին ջրոյ ալիքներէն ։ Կ'ըսուի թէ շատ տարիներ առաջ հոս անտառ էր ։

Բոլոր գիւղացւոց արհեստն է երկրագործութիւն ։ Սակայն հակառակ հողին արգասաւորութեան , այս պատուական արհեստը օր ըստ օրէ կը յետադիմէ տեղացիներու աղքատութեան պատճառաւ ։ Գրեթէ իւրաքանչիւր գիւղացի իր արտն ունի , որոյ տարեկան բերքին վրայ իր եւ զաւակաց յոյսը դրուած է , զի անկէ միայն պիտի կրնայ իր տնական պիտոյքներն հոգալ ։ Տարուէ տարի ինքուստին կ'աղքատանայ ։ Անոր արտերն խոպանացած են , զի չունի երկրագործութեան կազմուածքն եւ զայն քաջող անասուններ ։ Ոմանք իրենց օրական պարէնը հայթայթելու բոլորովին անկարող ըլլալուն համար կ'ստիպուին կենդանեաց պաշտօնը իրենք վարել ։ Առաւօտուն կանուխ կ'եննեն իրենց անկողինէն առանց հացի ու ջրի ։ Կ'առնեն իրենց քէիկ ցորենը , զոր փոխ առած են ուրիշներէ , ու բաժը իրենց ուօրին դրած կը մօտենան իրենց արտին ու կ'սկսին ոգի ի բոխ աշխատիլ չարաչար , մինչեւ որ արեւն ըսէ «Գիշեր բարի» ։

Հարամիկ գիւղը կը բաղկանայ 100-120 տուներէ ։ Յորենն աժան է ։ Մէկ կոտ (12 քաշ) ցորենը 3 դահ ։ Գրեթէ ամէն գիւղի մէջ ցորենի վաճառականներ կան , որք ստակով եւ կամ ապրանքով ցորեն կը հաւքեն ու կը ծախեն մեծ ու փոքր քանակութեամբ ։ Ուրախ ենք որ այս կար-

գի վաճառականներ առ տարի շատ օգնեցին կարօտներուն , փոխ ցորեն բաժնելով ։ Իզական սենը գրեթէ իր կեանքի բոլոր օրեր կ'անցնէ առանց կօշիկի երես տեսնելու ։ Հարիւրաւոր տղաք կան որ տարիներ կ'անցնեն միայուն միայն մէկ բարակ չապիկով ։ Շատ զարմանալի է որ ասոնք ձմեռուան ցուրտ օդին մէջ կը խաղան , կը գործեն ու չեն հիւանդանար ընդհանրապէս ։

Կրթական գործը ։ Ուրախ ենք որ ինքուստին սկսեր է հասկնալ կրթական գործին մեծ կարեւորութիւնը ։ Մէն մի գիւղ կ'աշխատի իր դպրոցն ունենալ ։ Անշուշտ իրենք , իրենց աղքատութեան բերմամբ , չեն կրնար այս արժեքաւոր գործն յառաջ տանիլ առանց միսիոնարի մը եւ կամ վարդապետի մը օժանդակութեան ։ Զարմանալին աս է որ իրենց նիւթականը այսչափ անձուկ վիճակի մը մէջ գտնուելով հանգիստ , առանց ձանձրանալու կ'աշխատին ընել ինչ որ կրնան ։ Քիչ շատ հասկցեր են թէ «աւելի լաւ է աշքերով կոյր ըլլալ քան մտքով» ։ Եթէ իրենց նիւթականը չափաւոր վիճակ մը ունենար , այսօր կրթական գործը այսօրուան վիճակէն շատ տարբեր վիճակ մը կ'ուներ ։ Շատեր հազիւ թէ ձմեռը քանի մը ամիս պատեհութիւն կ'ունենան ուսանելու , եւ իրենց ուսանելու շրջանը կը վերջանայ ձմրան եղանակին հետ եւ դարձեալ կ'սկսի ձմրան առաջին օրերն սկսելուն պէս ։ Ուրախ ենք որ ինքուստին երանքէն ելած գրեթէ իւրաքանչիւր անձ սրամիտ է գէթ ։

Կարնոյ առաջնորդ Տ. Զաւէն Վրդ. , տեսնելով ինքուստին կրթութեան եւ ուսման այս մեծ փափաքը , հաճած է դպրոց մը հիմնել Գարաչօպան գիւղին մէջ , որ ունի չորս ուսուցիչ շատ մը աշակերտներով ։ Ինքուստին դպրոցներու կեդրոնը հոս է ։ Իւր շուրջ գտնուող գիւղերու տղաքներէն շատեր հոս կու գան ուսանելու համար ։ Գարաչօպան ինքուստին մեծ գիւղերէն մին է եւ կրնանք ըսել ամենամեծն է ։ Այժմ գայմապատմութեան վերածուած է ։ Ինքուստին առաջնորդ , Տ. Մեքուսեան Վրդ. ձեռամբ կազմուած է քանի մը անդամներէ բաղկացեալ Ուսումնական ինքնակազմ մը , որ պիտի հսկէ ինքուստին կրթական գործին եւ պիտի աշխատի կրթական յառաջդիմութեան զարկ մը տալ ։

Կարին
Մայիս 15, 1904

ՎԱՀԱՆ Մ. ՄԵՐԱԿԵԱՆ

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 7½ին (Ը. Թ.) Ի Բէսթ , Գոմագափու ։

«ՆՈՐԸՆԾԱՆԵՐՈՒՆ»

(Վեր. Գառնի Ապրիլային)

Աւերակներ մերթ ընդ մերթ կ'աւելան մեզ ձեր ընծայումը եւ ասով մեզ կ'ուրախացնէ։ Աստուծոյ հօտին անհովիւ վիճակը մեզ խոր խոցած է երբեմն։ Ձեռք կրնար դադարիլ աղօթելէ մինչեւ որ Տէրը կրօնական մշակներ հանէ իր այգւոյն ամէն կողմերուն համար։ Եւ երբ կը լսենք մշակի մը ընծայումը, մեծապէս կ'ուրախանանք։ Աս վերջի տարիներս կարծես թէ սկսած է Տէրը իր հին ողորմութիւնները նորոգել իր ժողովուրդներուն։ Սրտի բերկրութեամբ կը լսենք աստ եւ անդ հոգեւոր արթնութիւններ, Այնթապ, Ուրֆա, Մարտունի Թոգատ, Սեւերակ, եւն։ Ապացոյց մը չէ՞ թէ Տէրը կը գործէ եւ կ'օրհնէ կրօնական տկար ջանքերը իր եկեղեցական ծառայից։

Ուրախալի ուրիշ նշան մըն ալ կ'երեւի, երբ արդէն գտնուած հոգեւոր մշակները կ'անձնուիրուին առաքելական դարու մէջ՝ եղածներուն պէս։ Թէ որ անանկ չըլլար, հոգեւոր արթնութիւն չէր ըլլար։ Ներկայիս ան եկեղեցիք որ չունին հոգեւոր արթնութիւն, նոր հոգեւոր աճում, բուն պատճառներէն առաջինը օտ է։ Մենք անարժան պաշտօնեայ. ըսուածներս նուիրուած չենք, Հոգիով լեցուած չենք։ Մեր հոգիներուն արթնցած օրը, Հոգիին մեր վրայ տիրած օրը կ'սկսի ժողովուրդին ալ հոգեւոր կենդանութիւնը։ Սակայն ուրախ եմ որ գիտեմ, կը ճանչնամ, անանկ մշակներ, որ ողջակիզուած են, բոլորովին նուիրուած են եւ Հոգիին ազդեցութեան տակ ու անով կը գործեն ու կը յաջողին։ Ով եկեղեցւոյ սիրելի նուիրեալներ եւ Հոգիին ազդեցութեան տակ գիշեր ցորեկ ապրողներ, անդադար աղօթեցէք ձեր պաշտօնակից եկեղեցականներուն համար որ չուտ մենք ամէնքս լեցուինք յոյն Հոգիով ու նուիրուինք յոյն անմահներուն որ մեր շուրջը պատած են։

Նաեւ ուրախութեամբ կը դիտեմ որ անհովիւ եկեղեցիներն ալ սոյնպիսի մշակներ փնտռելու վրայ են։ Քանի մը եկեղեցիներ կը ճանչնամ մօտէն որ հովիւ կամ քարոզիչ չունին, կը փնտռեն այնպիսիներ։ Յանձն կ'առնեն զուրկ մնալ քարոզիչէ քան թէ անուանական քարոզիչ մը ունենալ։ Անշուշտ Տէրը պիտի լեցնէ ասոնց կարօտը ասանկ հոգեւոր մշակներով։ Գալով իմ սիրելի նորընծաներուս, որ երեք չորս տարիէ ի վեր կը չառնան (թէ եւ դեռ ոչ կարօտութեան չափով), կը բռնեմ անոնց աջ ձեռքերը, կը համբուրեմ անոնց ճակատները, կը ջնորհաւորեմ զիրենք եւ իրենց բարեբաղդ հօ-

տերը։ Ձեր ամէն մէկ քարոզը, աղօթքի ժողովը, դասը, այցելութիւնը, առանձին տեսութիւնը, աղօթքը, Տէրը հարիւրապատիկ արդիւնաւորէ։ Ամէն ու ամէն։

Տարօքը ձեզի, ով սիրելիներ, որ կը հառաչէք ասանկներուն։ Ձեզի համար Տէրը կը գործէ միսիոնարաց մէջ, որ իրենց աստուածաբանական դպրոցներուն աւելի ոյժ տան ինչպէս գիտականին։ Պիտի բռնադատէ խարբերող միսիոնարներն ալ որ գոչ ըլլան Պայպըլ Գլասով մը։ Պիտի կարողացնէ զանոնք որ հին օրերու պէս քարոզիչ հանել սկսին։

Տէրը պիտի բռնէ այսպիսեաց ալ օձիքէն որ յարմար են աս կրօնական գործին։ Ձեր սիրոյն համար պիտի պատժէ իրենց հոգեւոր կոչումին անհաւատարիմ եկեղեցականները, ինչպէս գիտեմ որ ըրած է արդէն ոմանց համար, եւ հիմա կոչումին ճանչցած, խելքերնին գլուխին եկած, սիրայօժար հոգիով լեցուած կ'աշխատին։ Ձեզի համար կ'աղօթենք եւ պարտինք այցելել։ Տէրը «Սիօնին սիրոյն համար պիտի չլռէ»։

Իսկ նորընծայութիւնը բաւական ուշադրութիւնս գրաւած ըլլալով կը փափաքեմ քիչ մը խորհրդածել անոր վրայ։ Նախ թէ ընծայացուն ով է։ Ընծան մեծ կարեւորութիւն կ'ստանայ երբ տուողը կը ճանչնանք։ «Հոգին Սուրբ ըսաւ, Ձատեցէք ինծի Բառնարասը եւ Պօղոսը ան գործին համար որուն ես կանչեմ եմ ասոնք» (Գոր, ԺԳ. 2)։ Ամէն բարի տուրք եւ կատարեալ պարգեւ վերէն լուսոյ Հօրմէն կու գայ (Յակ.)։ Ըսել է աս ծրագիրը Աստուածային է, վերէն է, լուսոյ Հօրմէն է, Հոգիէն է։ Ըսել է Աստուած ունի այս տեսակ ընծաներ, պարգեւներ։ Հոգիներ ունի, Հրեշտակներ ունի, հովիւներ, առաքեալներ, փրօֆեսորներ, վարժապետներ, աւետարանիչներ, ունի, ունի. հարուստ է զի Աստուած է։ Կը չինէ, կ'ստեղծէ։ Եղիային տեղ Եղիսէ ունի, թէպէտ արտի մէջ եզան ետին մարգարէ, մօլաթուզ ժողովոյ միսիոնար, կօշկակար, ինչպէս չունի աշխարհ։ Սատանան ունի քարոզիչներ, Աստուած չունի։ Աս կարգի հարստութիւնը մեր երկնաւոր Հայրը իրեն պահել չուզեր, չըջաբերութեան կը հանէ։ Քառութեան կայծը Եսայիին չըթանց դպածին պէս զրկեց։ Սօղոսին աչքերը բացածին պէս հրապարակ հանց։ Բայց շատ զարմանալի է եկեղեցւոյ ասանկներուն տուած անունը, «նորընծայ»։ Ընծան սէրէն յառաջ կու գայ։ Հայրը կը սիրէ եկեղեցիները ու կ'ընծայէ անոնց սիրոյն համար, կը ցուցնէ սիրոյ յարաբերութիւն, եւ անոր համար կը տես-

նէ ասանկ ընծայի մը պէտքը : Նաեւ ընծան ձրի է մեծ եւ անգին ըլլալուն համար : Բառնաբասի եւ Սողոսի համար Գրիստոնէութիւնը փոխարէն ինչ կրնար տալ : Աստուծոյ ասանկ ընծայից համար փոխարէն չունինք : Հոգիով լեցուած նորընծային տրուած տարեթուակը շատ չնչին փոխարինութիւն չէ, նա ոսկիով չգնուիր : Ընծան ընծայատուին համեմատ կ'ըլլայ : Սողոմոն տուաւ Սաբայի տիկինին իր առատաձեռնութեան համեմատ : Աղեքսանդր կու տար իրեն համեմատ եւ Հոգին կու տայ իրեն համեմատ : Հոգի է, հոգի կը չինէ, կու տայ, զօրաւոր է, կը զօրացնէ, կու տայ ճանճար : Սէր է, սէր եղածը կու տայ : Երանի տնոր որ Աստուծոյ կ'առնէ աս ընծան : Ընծան պզտիկէն մեծի կը տրուի, շատ շատ հաւասարէն հաւասարի : Այլ խորհեցէք անոր մեծութիւնը, բարձրութիւնը, որ Եհովային ձեռքէն ընծայ կ'ընդունի : Ոչ, Աստուած մեծ է, մենք պզտիկ ենք : Անոր առջեւ ժողովուրդները դոյլէն կաթած կաթիլի պէս են, կշիռքի մէջ եղած մանր փոշիի պէս : Այլ ո՛ւր կը մնայ ափ մը ժողովուրդը, որ կ'ընդունի աս ընծան : Սակայն, ընծայողին մեծութեան նայելով եւ ընծային ալ պարունակութեան, պիտի ըսենք տակաւին թէ ընդունողն ալ ունի մեծութիւն մը, ոչ Աստուծոյ հաւասար, սակայն ոչ այնքան պակաս : Մեծ հոգիներու խումբ մը մեծ է յաչս Հոգիին : Անոնք արժան կը սեպէ իր բարեկամութեան, զմայլման, սիրոյն եւ անոր համար կ'ընծայէ, կը պարգեւէ իր չինած էակները՝ մարգարէները, առաքեալները, Մովսէսները, Պողոսները, փառքեր, եւն : Նաեւ փեսայէն հարսին տրուած ընծան : Ահա ան որ իր գնածը չմոռնալով՝ այս ճնորդնաները անոր պարգեւ կը զրկէ, դեռ հոգեւոր ինչեր պիտի ընծայէ անոր :

Երկրորդ, քիչ մըն ալ ընծային վրայ նայինք : Կեղեւը երեւոյթ չունի : Կը նմանի այն երկաթէ հաւկիթին զոր փեսայ մը տուաւ իր հարսին, որ զայն իրեն անարգանք սեպելով գետին նետեց, երբ բացուեցաւ ու մէջէն պղինձէ ուրիշ մը ելաւ : Զայն ալ բացաւ զսպանակին կոխելով, արծաթէ հաւկիթը ելաւ : անոր ալ զսպանակին երբ զարկաւ, ահա ի զարմանա իւր ոսկեղէն հաւկիթ մը գտաւ, որուն մէջէն այլեւս կազկած չունէր թէ լաւագոյն բան մը պիտի բուսնի եւ ահա աղամանդեայ մատանին, իր սիրելւոյն նշանը : Այս, քանի՜ անչաւք քարոզչաց եւ անպաճոյճ պաշտօնէից արտաքինն ներքեւ կը պահուի գեղեցիկ աղամանդը : Կակուղ Մովսէսին մէջ էր Իսրայէլին բոլոր ուրախութիւնը : Աչքը ակար եւ կերպարան-

քը «անարգ» Պողոսին մէջը պարուրուած էր դարերու եւ ընդհանրական եկեղեցւոյն գոհարը : Նորընծաներ եւ հինընծաներն ալ, ինչո՞ւ չըսեմ, են Ղեւիի որդիքը, ինչպէս Մաղաքիա կ'աւետէ : «Ուստի հրեշտակը (Յիսուս) հալեցնողին կրակին պէս... անկա արծաթ հալեցնողի ու մաքրողի պէս պիտի նստի, ու Ղեւիի որդիները պիտի մաքրէ, եւ զանոնք ոսկիի պէս պիտի դոյլէ : ու անոնք արդարեւ թեամբ Տէրոջը ընծայ մատուցանողներ պիտի ըլլան» (Մաղ. Գ. 3) :

(Շարունակել)

ՖԱՐԳԻՆ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔ

(Ի. Ֆ. Քէյրէ)

Խարբերդ Գոլէճի նախագահ Մր. Րիկզ եւ Մր. Քէյրի ամրան պարապուրդի առիթով հովուական պտոյտ մը ըրին Ֆարգինի չրջակայ Գրիստոնէաներուն մէջ : Ծնորհիւ Տիարպէքիւրի կուսակալին, ոչ միայն կրցան արագ ճամբորդել, այլ եւ պատիւ ու մեծարանք գտան բոլոր քաղաքներուն մէջ ուր կանգ առին :

Դժբախտաբար ջուրերուն բարձրութիւնը միսիննաներուն թոյլ չտուաւ իրենց պտոյտը կատարեալ ընել : Բրտուանի հեռակայ գիւղերը երթալով Սակայն այն կողմերէն եկող ուղեւոր մը պատմեց թէ երբեմնի այդ կարեւոր կեդրոնին մէջ Բողոքընտանիքներու թիւը 36էն 6ի իջած է : Որովհետեւ կառավարութիւնը Բրտուանէ Չօքու փոխադրուած եւ առեւտուրի ընթացքը ուրիշ կողմ դարձած է, բնակիչներն ալ բնականաբար կ'ուզեն այն կողմ դիմել : Չօքուի մօտ կը գտնուի թիւ աւանը, ուր 10 տուն կայ Բողոքական : Տեղւոյն քարոզիչ-ուսուցիչ Պ. Յովնան այս տարի նախորդ տարուան հետ բաղդատմամբ քիչ մը աւելի յաջող եղած է նիւթական նպաստաւոր պարագաներու բերմամբ :

Ֆարգինի բնակչութիւնը տարուէ տարի կ'աւելնայ : Առեւտուրը շատ ծաղկած է, եւ չրջակայ երկիրը շատ պտղաբեր : Եկեղեցիին ալ, որ 50է աւելի անդամ ունի, գործը շատ յուսալից է : Դպրոցն այս տարի 60 աշակերտ ունէր : Տղայոց Հայերէն կ'ուսուցուի, որով կը բացուի իրենց առջեւ Քրիստոնէական ընդարձակ գրականութիւն մը, որ չգտնուիր Քրդերէն լեզուով : Լուսաւորչականներու վրայ այս դպրոցին լաւ ազդեցութիւնը ասկէ յայտնի է որ քանի մը տարիէ ի վեր ձեռնարկած են իրապէս յառաջադէմ դպրոց մը բանալ 3 ուսուցչով եւ 130 աշակերտով : Տեղային իշխանութիւնը Բողոքականներուն թոյլտուութիւն չնորհած է իր-

րեւ եկեղեցի եւ դպրոց գործածել իրենց նորաշէն բայց անաւարտ չէնքը: Կիրակի առաւօտ Հաղորդութեան պաշտօնին առիթով Մր. Բիկզ 9 նոր անդամ ընդունեցաւ եկեղեցին: Կը մաղթեմ որ եղբայրներուն Աւետարանի ձեռնադրեալ քարոզիչ մը ունենալու մեծ փափաքը չուտ կատարուի:

Նոյն օր, կիրակի, Հաղորդութիւն եղաւ Քորթի մէջ, որ Փարզինէ մէկ ժամ հեռու է եւ եկեղեցիի 5 նոր անդամներ ընդունուեցան: Տեղւոյն քարոզիչ-ուսուցիչը, Ապտուլլահ, այս տարի տաան աշակերտ ունի եւ ամէն կիրակի կանոնաւորապէս քարոզեց: Մարդիկը շատ փափաք ունին լսելու, եւ իրենց տգիտութեան հակառակ կաշխատին պարզ ու առաքինի կեանք վարել: Այս նոյն Հաղորդութեան ներկայ եղան ոմանք, որ երկու ժամ հեռու գտնուող Քիլիսէ գիւղէն եկած էին: Եկեղեցին 18 անդամ ունի այդ գիւղին մէջ, բայց հովիւ չունին անոնք, եւ 4 տարի է ի վեր հաղորդուած չէին: Արդարեւ ամէն տեղ նոյն աղաղակը կը լսուի, «Հովիւ չըկեցէք»: Կը յուսանք եւ կը մաղթենք որ մեծ օգուտ յառաջ գայ Խարբերող Աստուածաբանական վարժարանին վերաբացումէն, որ յառաջիկայ Սեպտեմբերի պիտի ունենայ: Հալտայի մէջ, որ երկու ժամ հեռու է Փարզինէ, Բողոք. 8 ընտանիք կայ: Եղբայրներէն մին, զուտ Աւետարանին սիրով եւ առանց փարա մը թոշակ առնելու, կը քարոզէ եւ աղօթքի կանոնաւոր ժողովներ կը գումարէ ամէն կիրակի: Առաջին աւետարանիչներուն խանդավառ ոգին է այս:

Արդարեւ քիչ տեղեր Քրիստոնէական հրահանգութեան այնչափ փափաք ցոյց կու տան որչափ այս տեղերը: Փարզինէ դէպ հարաւ մինչեւ Տիգրիս գետը շատ գիւղ կայ Աւետարանի կարօտ: Աղքատ մարդիկ, անունով Քրիստոնեայ, բայց շատ գիւղերու մէջ առանց հոգեւոր պաշտօնի կը մնան կիրակի օրեր, եւ չունին զըպրոց, ուր Սուրբ Գիրք կարդալ սորվին: Տարին անգամ մը Լուս. քահանայ մը կ'այցելէ հոն, եկեղեցական արարողութիւնները կը կատարէ, մանուկները կը միլտէ եւ տարուան մէջ մեռածներուն գերեզմանները կ'օրհնէ: Տէրը օրհնէ այդ քահանայները իրենց անձնուրաց սպասարկութիւններուն մէջ: Եւ ոչխարներուն Հովուապետը հովիւներ յարուցանէ, որոնք այս տգէտ մարդոց բերեն զՔրիստոս ճանչնալու ուրախութիւնը, զՔրիստոս որ մեռաւ իրենց ցուցնելու համար իրենց Հօրը սէրը:

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ, ԽԱՐԲԵՐՈՒ

Այս կեդրոնին մօտակայ եկեղեցիներուն տասը տարւոյ մեծ կարօտութիւնն էր հովուի կարօտութիւն: Անցեալ աշնան ալ, Խարբերող Աւետ. միութեան գումարման ժամանակ շեշտուեցաւ տեղւոյս արդի հովիւներուն կողմէ յաճախակի կրկնուող սա պահանջումը որ վերաբացուի այնքան տարիներէ ի վեր այս դաշտին հոգեւոր մշակներ հայթայթող աստուածաբանական հաստատութիւնը: Աղբրսագիր մը զրկուեցաւ Պոսթըն եւ, ի մեծ ուրախութիւն ամէնուն, փութով ընդունուեցաւ Պորտի կողմէ եւ հարկ եղած գումարն յատկացուեցաւ սոյն նպատակին: Անմիջապէս յատկաձեւեր յօրինուեցան նոր շէնքի մը կառուցման համար եւ հիմա պատրաստութեան աշխատութիւններն սկսած են: Ստուար ցանկ մը գրուելով գիրքերու, որոնց մէջ կը գտնուին վերջին տասը տարիներուս մէջ Աստուածաշնչական եւ աստուածաբանական հարցերու վրայ Անգղիերէն լեզուով գրուած լաւագոյն գիրքերը, զրկուեցաւ Անգղիա եւ Ամերիկա, եւ այն գիրքերուն մեծ մասը արդէն իսկ զրկուած է մեզի: Յոյս կայ թէ ութ անդամէ բաղկացեալ կարգ մը յառաջիկայ Սեպտեմբերի սկիզբը պատրաստ պիտի ըլլայ իր ուսուցիչներն սկսիլ: Ուսուցիչները պիտի ըլլան Խարբերողի միսիոնարները, եւ դաշտին հոգեւոր այն հովիւները որոնք սոյն հաստատութեան վերաբացման օգնեցին՝ յաճախ առեւտախօսութիւններ պիտի ընեն: Ուսանողներու ժողովուրդը նպաստը իրենց ապրուստի ծախքերը գոցելու սահմանուած է եւ գրեթէ հաւասար է ուրիշ նմանօրինակ վարժարաններու կողմէ տրուածին:

Առաջին տարւոյ դասընթացքը կը պարունակէ Կրօնի Իմաստասիրութիւն, Հին եւ Նոր Կտակարաններու Ներածութիւն, Յիսուս Քրիստոսի կեանք, Հնգամատեան եւ Թագ. չորս գիրքերու մեկնութիւն, Քարոզագրութեան Վարժութիւն, Քրիստոսի Առականներուն եւ Յովհաննու Աւետարանի մեկնութիւն, Քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ եւ Վարդապետութեան Պատմութիւն, ուրիշ ժողովուրդներու մեծ կրօնքներուն վրայ առեւտախօսութիւններ, Հին Կտակարանի Աստուածաբանութիւն, առեւտախօսական վարժութիւն:

Աստուածաբանական վարժարանի վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ է. Յ. Բէյրի, Խարբերող, Մամուրէթ իւլ Ազիզ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք . Բէմալէտտին փաշա իր գործած ոճրին համար զրկուեցաւ իր աստիճանէն ու պատուանշաններէն , եւ Պրուսայի մէջ պիտի բնակի : — Եգիպտոսի իտիվին տիկինը իր հետեւորդներուն հետ մայրաքաղաքս ժամանեց եւ Չպուզուի իտիվական ամարանոցը գնաց : — Վեհ . Սուլթանը « Սանէտանը Ալը Օսման » ականակուռ բարձր պատուանշանը տուաւ Աւստրիա-Հունգարիոյ Կայսեր : Կայս . սպայակոյտի պետ Միւշիւր Շաքիր փաշայի նախագահութեամբ արտասովոր պատուիրակութիւն մը Վիէննա զրկուեցաւ այդ պատուանշանը տանելու համար : Ֆրանց Նոգէֆ Կայսրը Լէոփոլտ պատուանշանի մեծ խաչը տուաւ Շաքիր փաշայի եւ Վիէննայի Օսմ . դեսպանին եւ ուրիշ պատուանշաններ պատուիրակութեան միւս անդամներուն : Պատուիրակութիւնը երեքշաբթի մայրաքաղաքս վերադարձաւ : — Վեհ . Սուլթանը 13,000 դահ . շնորհեց Սէլանիկի Թէրապզը եւ Ֆէյզիէ վարժարաններուն տնօրէնութեան եւ առեւտրական ուսումններու ճիւղին համար : Սոյն շնորհը ամէն տարի պիտի տրուի : — Գաղթականներու յանձնաժողովին աւագ անդամ Բիզա փաշա անցեալ հինգշաբթի յանկարծամահ եղաւ իր ապարանքին մէջ . Գրագէտ եւ ուսեալ , քաջ հմուտ էր Արաբերէնի : Վարած է պետական շատ պաշտօններ : — Բաղաքապետութեանէն երկու պաշտօնէի , ջաղացպանի մը եւ փռապաններու ներկայութեամբ հացի խմոր թրուեցաւ մեքենայով եւ տեսուեցաւ թէ 20 վայրկեանը կը բաւէ այդ գործողութեան եւ թէ անմաքուր նիւթեր չեն կրնար մուծուիլ խմորին մէջ :

Նահանգներ . Գոնեայի անցեալ շաբթուան ողորուններէն քանի մը կամուրջներ փլած են , ոմանք մասամբ , ոմանք ամբողջովին : Շատ պարտէզներ եւ ափիոնի ցանքեր ալ փլասուած են : Պողզըր գաւառակին մէջ 57 խանութ , 65 տուն եւ շատ բերք փլասուած են : Կորուստը կը հաշուուի իբր 100,000 դահ . : — Այտընի նահանգին մէջ ասպատակող Գամալը Մուսթաֆա աւագակապետը իր համախոհներէն Դին հետ սպաննուած է Ալաշէհիւրի Ուլալըր գիւղին մէջ : Միւս ընկերներն ալ տան մը մէջ պաշարուած են : — Բումէլիի նահանգներուն մէջ հանքագետ գործերու յատկացուած 5 առ հարիւր տուրքին համագումարը 11 միլիոն դահ . հասած է : — Որոշուած է Սէլանիկի երկրագործական վարժարանին մէջ չերամարտական ճիւղ մը բանալ , որպէս զի ամէն տարի Սէլանիկի , Մա-

նասթըրի եւ Գոսովայի նահանգներէն 20 ուսանողներ այդ ճիւղին միայն պարտապին : — Կայս . հրամանի մը համաձայն , Արզընիի Կայս . հանքերէն հանուած մէկ միլիոն երկու հարիւր քաջ պղինձ Լոնտոն տարուած է վաճառման համար : — Իւս . կիւպի ոստիկանները անցեալ շաբթու երեք իսուսը ըլլաով քննուեցան կրթական յատուկ մարմնի մը ձեռամբ : — Այս տարի Իւսկիւպի եւ Բատովիլիէի բերքերը անցեալ տարուանէն 20 առ հարիւր աւելի են , Փրէզըրնի բերքերը 20-30 առ հարիւր պակաս , Օսմանիյէի , Գոչանէի , Ղասթէվարի , Լոմայի եւ Պէրանէի բերքերն ալ անցեալ տարուանին հաւասար են : Բէօֆրիւլի կարգ մը գիւղերուն ցանքերը կարկուտէ փլասուած են :

Այլապէ . Հապէշաստան զրկուած Օսմ . պատուիրակութեան պետ Սատրգ փաշա պատու ունեցաւ Մէնէլիք Կայսեր ներկայանալու եւ Վեհ . Սուլթանին ինքնագիր նամակն ու ծանրագին նուէրները մատուցանելու : — Դրոշմաթղթի նոր կանոնագրին համաձայն չրջաբերելի նոր դրոշմաթղթերը 36 տեսակ պիտի ըլլան : Կաղապարներն արդէն պատրաստուած են : — Հիճազի երկաթուղին յատուկ հանգանակութիւնը 78,804,527 դահ . արտադրած է : — Եգիպտոսի իտիվը Եւրոպա ուղեւորեցաւ : — Ծիսախոտի Բէժիի 1904 տարւոյ զուտ շահը 440,000 ոսկի է : Պահեստի դրամագըլխին յատկացուած է 50,604 ոսկի : Կայս . կառավարութեան շահաբաժինն է 76,722 եւ Հանրային Պարտքի Վարչութեանը 89,509 ոսկի : — Օսմ . Ապահովագրական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը գումարեցաւ անցեալ շաբթու եւ որոշուեցաւ ոսկեդրամ 22 դահ . շահաբաժին վճարել : 1903 տարւոյ շահն եղած է 10,102 ոսկի , որու մէջ է նաեւ նախորդ տարիէն մնացած 43 ոսկին : — Բրէմի եւ Արմսթրոնկ նաւագործարաններէն Անգղիացի եւ Ամերիկացի 30 մեքենավար պիտի բերուի Օսմ . ծովառաքարերու մէջ ծառայեցնելու համար : — Օսմ . Ալթիւն եւ Աէհիւս ծովառաքարահալածները ճիւղովայն ճամբայ ելած են դէպի Միտիլի : — Սէլանիկի , Գոսովայի եւ Մանասթըրի նահանգներուն մէջ երկրաշարժէ փլասուողներու համար կատարուած հանգանակութիւնը 13,950 դահ . արտադրեց , Բումէլիի Կայս . զօրաց ձմեռնային պիտոյքին համար կատարուածը 1,678,219 , իսկ Ալթիւնի , Միտիայի , Ինէատայի եւ չրջակայից կարօտեալներուն համար կատարուածը 1,102,507 դահ . : — Արքունի թնդանօթարանին մէջ 12 թնդանօթ չինուած է Գերման Կայսեր կողմէ նուիրուածին ձեւով : — Այտընի երկրագործական

քննիչը կը տեղեկագրէ թէ վերջին տարեշրջանին մէջ 362,258 դահի երկրագործական մեքենայ եւ գործիք ներածուած է այն նահանգին մէջ. — Հայտարարական Բարափի ընկերութիւնը անցած տարուան համար հարկերին 5 շահաբաժին պիտի տայ. — Հանրային Պարտքի Վարչութեան 1903—4 տարեշրջանի ամբողջ հասոյթն եղած է 2,491,096.11 ոսկի, այսինքն նախորդէն 31,657.88 աւելի : Ընդհանուր ծախքն եղած է 128,971 ոսկի, այսինքն նախորդէն 4,454 պակաս : Յաւելում կրած հասոյթներն են հինգ տուրքերը, ծխախոտի տուրքը, ծխախոտի Բէժին. — Անատոլի Երկաթուղիի Ընկերութեան 1903ի հաշուեկշիռը հրատարակուեցաւ Պերլինի մէջ : Հայտարարաշահ-էնկիւրիւի գծին ամբողջ հասոյթն եղած է 243,255 Անգլ. ոսկի, Էսկիշէհի-Գոնեայինը 88,025, Համիտիյէ-Ատաբազարինը 4,044 : Համագումար հասոյթը նախորդ տարուանէն 112,840 Անգլ. ոսկի նուազ է : Օսմ. կառավարութիւնը վճարած է 204,203 ոսկի, Ընկերութեան զուտ շահն է 98,528 ոսկի : Ընկերութիւնը Պաղատաի Երկաթուղիի նոր ընկերութեան փոխանցած է բոլոր իր իրաւունքները եւ յանձնառութիւնները Պաղատաի Երկաթուղիի ընկերութիւնը Գերման ձեռնարկուներու ընկերութեան մը յանձնած է Գոնեա-էրէյի-Պուրկուրլուի գծին չինութիւնը : Իր զրամագլուխն է 600,000 Անգլ. ոսկի, որ 20 Անգլ. ոսկինոց 30,000 բաժնէ կը բաղկանայ :

Բաղդ. Ժող. Պէյրութի Ամերիկեան Բժշկական Վարժարանի քննութիւններուն ներկայ գտնուելու համար անցեալ հինգշաբթի, ըստ սովորութեան, քննիչ մարմին մը ղրկուեցաւ հոն նախագահութեամբ Տր. Ջօէրու փաշայի : Մեզի ղրկուած յայտագրէն կը տեսնուի թէ նոյն հաստատութեան այս տարուան ուսանողներու թիւն է 129 : Բացի Աստուածաբանականէն, գոլէճի բոլոր ճիւղերուն աշակերտներու համագումարն է 717. — Երեքշաբթի Պարտիզակի Բարձ. Վարժարանի ամառվերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ եւ շրջանաւարտ եղան 12 ուսանողներ : Տօնուեցաւ նաեւ հաստատութեան հիմնարկութեան 25ամեակը, որու համար հոն գացին հրաւիրմամբ Փրօֆ. Ճէճիզեան, Փրօֆ. Ա. Վ. Միլինճըն եւ Տր. Պարնըմ : — Չորեքշաբթի տեղի ունեցաւ Ատաբազարի Հայուհեաց Վարժարանի ամառվերջի հանդէսը եւ շրջանաւարտի վկայական առին 6 օրիորդներ, մին Յոյն :

Հայ. Լ. Ժող. Կիրակի Հապէշ պատուիրակութիւնը Ղալաթիոյ Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ Պատրիարք Հօր պատարագին ներկայ գտնուեցաւ եւ յետոյ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ն. Սրբազնութեան հետ : — Ազգ. Հիւանդանոցի անօրէն կարգուեցաւ Յակոբ Էֆ. Համամճեան, որ բնիկ

Պոլսեցի է եւ արուեստով փաստաբան : — Դատաւոր Յարութիւն էֆ. Մոստիշեան Էտիրնէի եւ Սէլանիկի նահանգներուն դատական քննիչ անուանուեցաւ : — Երուսաղէմայ Պատրիարքը Հապէշական Էթուայ պատուանշանին երկրորդ կարգն ընդունեցաւ Մէնէլիք կայսրէն, եւ Վեհ. Սուլթանէն արտօնուեցաւ գործածել զայն : — Հանգուցեայ երգահան Չուհանճեանի համար Իզմիրի մէջ յուշարձան մը պիտի շինուի 27 ոսկի ծախքով : — Թեհրանէ կը հաղորդուի թէ Պարսկաստանի մէջ մօտաւոր հաշուով 100,000 Հայ կայ : Ասոնք ընդհանրապէս խառն լեզուով կը խօսին : Նոր Զուգայի մէջ Նոր Զուգայի Լը-Բէր անունով ամսաթերթ մը սկսած է հրատարակուիլ :

Յոյն Ժող. Յրանսայի մէջ մեռած Անտէ Բիցօ կտակով 5,000 ոսկիի հարստութիւն մը թողած է, 4,000ը բարենպաստակ հաստատութիւններու համար, պայմանով որ իր քրոջ տարեկան 100 ոսկի վճարուի, եղբորը եւ եղբոր աղջկան ալ 50ական ոսկի. — Իզմիրի մէջ փողոցները ածուխ վաճառող Յոյնի մը տանը վարի յարկէն 1,200 ոսկի եւ 300 ոսկինոց արծաթեայ անօթ գտնուած է յետմարդուն մահուան : — Աթենական թերթ մը կը հաշուէ թէ Ամերիկա գաղթող Յոյնի տարին 4 միլիոն տոլարի ոսկեղբամ կը ղրկեն Յունաստան :

Աւետարանի հրատարակ. Յն. 25 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100			
Յրեւ., քաջը փր.	Շատար, կենդինարը, դահ.		
Անատոլու կարծր 32-33	Թրիւս/թէ	82-84	
» ընտիր 35-36	Ռուսական	70-73	
Ա. Է-ր, պարկը, դահ.	Սուրճ 100 քաշ 51-61 ոսկի		
Տեղային Կիրքա 76-77	Բէլճ, պարկը, դահ.		
Անատոլու գըրմա 68-70	Եգիպտական	80-83	
Օտեա 91-94	Անգղիական	87-101	
Մարսիլիա 56-66	Բիզոն ֆրանք	421-43	
Գալի, քաջը, փր.	Ճափոնկնի կեղծ	140-	
Անատոլու Ա.	231-24	170 դահ.	
» Բ.	23		
» Գ.	22	Ատանա	61
Եգպտոցն., քաջը	26	Ա. Է. Է., Դարահի-	
Թէթիլ, »	դահ.	սար, Պալքէսի	98-100
Էնկիւրի, Եոզ-		Լա-Բէ	
դատ	14-141	Սեւ Մով, 100ը	90
Բաւր, քաջը, դահ.		Մէլանիկ »	160-165
Անատոլու գըրմա 6		Պուլկար »	
Գալի-դ, զոյգ թիթեղ		Կնէլ քաջը, փր.	68-72
Ռուս. Պոլսոյ համար 26		Սեւ-»	
Արտածման համար 22		Անատոլու	38-39
		Պալքէսի	45-48

Դրամական : Յունիս 18/1 Յունիս	
Օսմ. Միաց. Օ. Ո. 93.06	Րուս. Երկրորդ ֆր. 121.50
Մէճիտիյէ 108 07	Նաբոլէոն 87 13
Մէթալիք 103 20	Գրիմից 51 05
Մանր արծաթ 104 10	Անգլ. ոսկի 109 35
Ռուսիոյ բոլ 90 10	Մանէթ 8 62

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պարտեւապէս. Մարաշխաւտ Օյամա Մանչուրիոյ Ճափոնական զօրաց ընդհանուր հրամանատար անուանուեցաւ, Զօր. Բոտամա ալ սպայակոյտի պետ: Սոյն երկու կարող եւ փորձ մարդոց առաջնորդութեամբ Ճափոնցիները պիտի չունենան բնաւ խորհրդի անմիաբանութիւն: Ծերունի Նամակաթա մարաշխաւտը Ճափոնի մէջ կը մնայ իրբեւ ընդհանուր սպայակոյտի պետ: Թելիսուի Յնս. 15ի ճակատամարտը, որ Ռուսերու եւ Ճափոնցիներու երրորդ մեծ ճակատամարտն էր, մեծ յաղթանակ մը եղաւ Ճափոնցիներուն համար: Ռուսերն ունէին 32 վաշտ եւ հեծելազունք մը 98 թնդանօթով, ընդ ամենայն զրեթէ 35,000 զինուոր: Ճափոնցիներն ունէին երեք զօրաբաժին եւ հեծելազունք մը, այսինքն աւելի ստուար բանակ մը եւ աւելի թնդանօթ: Ռուսերը բռնած էին Թելիսուի երկաթուղիի կայարանին չրջակայ բլուրները, իսկ Ճափոնցիները՝ Ռուսական զիրքին յետակողմը եւ երկու կողերը: Ճափոնական թնդանօթներու հուրը այլեւայլ տեղերէ ուղղուեցաւ Ռուսական զիրքին, եւ Ռուս սպաներու վկայութեան համաձայն մարդկային ոչ մէկ զօրք կրնար այնպիսի կրակի տուել: Ճակատամարտն առտուն կանուխ սկսաւ եւ տեւեց կէսօրէն մինչեւ երեք ժամ ետքը, երբ Ռուսերն սկսան դէպ հիւսիս փախչիլ: Եթէ քիչ մը եւս սպասէին, ամբողջովին պիտի պաշարուէին եւ գերի բռնուէին: Զինուորական կարգ մը քննադատներ կ'ըսեն թէ Ռուս մեղեալներու վիրաւորներու եւ գերեւաններու համագումարը չէր կրնար անցնալ չաթու ծանուցուած 10,000 թիւէն պակաս ըլլալ: Ռուս սպաներու կորուստը շատ մեծ եղաւ: Օրագրողներէ ոմանք կը դարմանան որ Ճափոնցիները անմիջապէս չհալածեցին Զօր. Շթաքէլպէրի փախչող զօրքերը: Սակայն Ճափոնցի զինուորները չորս օրէ ի վեր կ'արշաւէին ու կը կռուէին, եւ հարկաւ պէտք ունէին հանգչելու, իրենց ռազմանիւթը եւ պաշարը նորոգելու, Ռուսական եւ Ճափոնական մեղեալները թաղելու եւ երկու կողման վիրաւորները խնամելու: Բաց աստի, Ճափոնցիները չեն արտորար, այլ անհրաժեշտ ամէն պատրաստութիւն տեսնելէ ետեւ միայն կը յառաջանան:

Թելիսուի ճակատամարտէն ետքը Մանչուրիոյ բոլոր Ճափոնական զինուորները, բաց ի հաղորդակցութեան զիծերը պահպանողներէն եւ Փորթ Արթըրը քաղաքը պաշարողներէն, սկսան քանի մը ճամբով արշաւել դէպ ի Լիաօեանկի վարի կող-

մը գտնուող երկաթուղիի երեք կարեւոր կէտեր, այսինքն դէպ ի Բայչօ (որ նաեւ Բայփինկ կը կոչուի), Թաչիհաօ եւ Հայչէնկ: Օրըստօրէ յառաջ քալեցին դէպ ի Բայփինկ, ուր Զօր. Շթաքէլպէրի մարդիկը բանակած են՝ մեծ օգնութիւն ընդունելով: Զօր. Բուրոփաթքին աչքէ անցուց այդ բանակը եւ ուղերձի մը մէջ խոստացաւ անոր օգնել՝ Ճափոնցիներուն դաս մը տալու համար: Առնուազն 150,000 Ճափոնցի զօրականներ Ռուսական զիրքերուն վրայ կը քալեն բաղմաթիւ սպաներով եւ, մինչ իրենք կը յառաջանան, Ռուսերը կը նահանջեն: Շատ տեղեր ընդհարումներ եղան, եւ կ'ըսուի թէ Զօր. Միչէնքօի հեծելազունքը ետ մղած է Զօր. Բուրոփի բանակին ալ թեւը: Բայփինկի երկու կողմն ալ երկաթուղին որու պէտք ունին Ռուսերը՝ մղոններով տեղ այնքան մօտ է ծովին որ Ճափոնական թնդանօթակիրներ կրնան ծովեզրին մօտենալ եւ Ռուսական զիրքերուն վրայ կրակ ընել: Զօր. Բուրոփաթքին խնդրած է որ շուտով թնդանօթ զրկուի իրենս: Փորթ Արթըրի դէմ զրկուած Ճափոնական բանակը տակաւ կը մօտենայ Ռուսական ամբողջութիւններուն, որոնց ամբողջ չրջապատը 25 մղոն է եւ թնդանօթներուն թիւը 400 է, կ'ըսուի: Ծովակալ Թոկօ կը տեղեկագրէ թէ Լիաօեանկ թերակղզին ամբողջովին պաշարուած է: Յնս. 23ի առաւօտուն Ռուսական նաւատորմը, որ կը բաղկանար 6 մարտանաւէ, 5 յածանաւէ եւ 10 ծովաւաճարէ, Փորթ Արթըրէ դուրս ելաւ եւ քիչ յետոյ Ճափոնականէն յարձակում կրեց: Հեռագրի մը համաձայն Ռուսական 2 մարտանաւ ընկղմեցաւ եւ յածանաւ մը պատերազմի մասնակցելու անկարող վիճակի վերածուեցաւ: Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն Ռուսական Փալմա մարտանաւն ընկղմեցաւ 750 մարդով, Լոնտոնէ ալ կը հեռագրուի թէ ծովակալ Մաքարովի յաջորդ եւ Փորթ Արթըրի հրամանատար Ուխթոմսքի ծովակալը այդ մարտանաւուն հետ ընկղմեցաւ: Վրատիվոսթօքի նաւային ատենանոցի ղեկը գրաւել Անգղիական Ալֆրէս չորեքնաւը եւ անոր ամուսիս բեռը: Այդ նաւը Վրատիվոսթօքի նաւախմբին ձեռք ինկած էր Յնս. 15ին: Ռուսիոյ Անգղիական ղեսպանին կինը Լէյտի Հարտինկ Յնս. 21ին մայր կայսրուհիին ներկայանալով Անգղիոյ կարմիր Խաչի Ընկեան կողմէ 2,000 Անգղ. ոսկի մատոյց ի նպաստ Ռուս վիրաւորներու: Յրանսական կարմիր Խաչի ընկերութիւնն ալ 4,000 Անգղ. ոսկի տուաւ նոյն նպատակով: Ճափոնի կառավարութիւնը բաղմաթիւ ձի կը գնէ Աւստրալիոյ եւ Ամերիկայի մէջ: Պատերազմին սկիզբէն մինչեւ

Թնս. 15, ճափոն գնած է Անգղիայէ 17, Գերմանիայէ 4 եւ Հոլանտայէ, Իտալիայէ եւ Նորվեգիայէ մէջմէկ առեւտրական շոգենաւ : Ռուսիա ալ նոյն ժամանակ գնած է Անգղիայէ 1 եւ Գերմանիայէ 7 առեւտրական շոգենաւ :

Ինչ որ կրնայ կարեւոր յաջողութիւն մը հանդիսանալ Ֆէնկօիւլինի, Տալինի եւ Մոթիէնլինի կիրճերուն առումն է ձեռամբ ճափոնցիներուն : Այդ կիրճերը Մուզտէն գացող երեք ճամբաներուն վրայ են : Եթէ Զօր. Բուրոքիի զինուորները յաջողին զՄուզտէն գրաւել, Զօր. Բուրոփաթքինի ճամբան կը գոցուի եւ Զօրավարը կը հարկադրուի կռուով ճամբայ բանալ : Եթէ դէպ հարաւ քալէ, կը պատահի Զօր. Օքուի բանակին որ թուով գերազանց է իր բանակէն եւ Թելիսուի յաղթանակով ալ ոգեւորուած : Զօր. Շթաքէլպէրկի բանակն ալ Զօր. Բուրոփաթքինի բանակին միացած չթուիր : Եւ եթէ առաջինը աճապարէ նահանջել, երկրորդը զրեթէ անհարթելի դժուարութեան մը պիտի մատնուի : Վիէննայէ կը հեռագրուի թէ կարգ մը ընդհարումներ տեղի ունեցած են Ֆէնկօիւլինի կիրճէն անդին, թէ Ռուսերը ծանր կորուստով ետ մղուած են եւ թէ ճափոնցիները ռազմավարական տեսակետով կարեւոր ամէն կիրճեր գրաւած են, Փարիզէ ալ նոյն թուականով կը հեռագրուի թէ Մոթիէնլինի կիրճը դեռ գրաւուած չէ եւ թէ մեծ ճակատամարտ մը կ'սպասուի հոն : Հեռագրի մը համաձայն կը կարծուի թէ Զօր. Բուրոփաթքին անմիջապէս յարձակողականի պիտի սկսի, երբ 100,000 զինուոր համախմբէ : Ուրիշի մը համաձայն ալ հրահանգ ընդունած է որ 200,000 զինուորներու ժամանման սպասէ յարձակողականի չսկսած : Հաստատման կարօտ հեռագրաւորներէն մին է թէ Բայփինկ գրաւուած է ճափոնցիներէն, եւ ուրիշ մը թէ անոնք առած են երեքը բերդերուն որոնք Փորթ Արթըրի պաշտպանութեան մաս կը կազմեն անոր հարաւարեւելեան կողմը : Կ'ըսուի ալ թէ ծովու եւ ցամաքի կողմէ ստէպ յարձակում կ'ըլլայ պաշարեալ քաղաքին վրայ : — Նորագոյն հեռագրի մը համաձայն չորրորդ բերդ մ'ալ գրաւած են ճափոնցիները : — Պալթիկի նաւագործարաններուն մէջ Ռուսական Տէլէգր. ծովաւազակիրը, փորձի ենթարկուելու պահուն, ընկղմած է օդափոխ սենեակին պայթումէն : Երեք սպայ եւ 23 նաւազ խեղդուած են այդ արկածէն : — Սբ. Փեթրոսպոլի մէջ ընկճող տպաւորութիւն մը գործած է սալուրը թէ Փորթ Արթըրի առջեւ Ռուսական մարտանաւ մը խրած է : — Զօր. Բուրոփաթքին անձամբ Սբ. Գէորգայ խաչը յանձ-

նած է Վոլքով ենթասպային, որ հետագոտութիւններ կատարելու նպատակով ծպտեալ վիճակի մէջ ճափոնական բանակը մտած, բայց ճանչցուելով յաջողած էր խոյս տալ քանի մը ճափոնցի սպաննելով :

Ա. Բ. Ե. Բ. : Ամերիկայի բոլոր նահանգներէն Հանրապետական կուսակցութեան պատուիրակները Շիքակօի մէջ գումարեցան Թնս. 21ին եւ Նախագահի ու փոխ Նախագահի համար ընտրելի անուանեցին զՄր. Րոզեվելթ եւ զՄր. Ֆէրպէնքս : Երկրորդն հիմա Երաւոյտի անդամ է Ինտիմա նահանգէն : Կը կարծուի թէ այս ընտրելիները պիտի ընտրուին Նոյին : Թորմէնտէ Մր. Րոզեվելթ Նախագահ եղաւ Մաքինլիի մահուամբ, Ամերիկացիներու ստուար մեծամասնութիւնը կը հաւնի անոր վարչութեան : Ան թեթեւեց մաքսերը, պակսեցուց հանրային պարտքը, զարգացուց առեւտուրը, ծաղկեցուց երկրագործութիւնը, աւելցուց նաւատորմը, վերակազմեց բանակը, բարեւոք կառավարութիւն մը տուաւ Փիլիպպեան կղզեխմբի բնակիչներուն, Բուպայի նոր Հանրապետութիւնը հաստատեց, Փանամայի ջրանցին չինութիւնն սկսաւ, Չինու հողային ամբողջութիւնը պաշտպանեց, իրաւարարութեան սկզբունքը յառաջ տարաւ եւ միջազգային խաղաղութեան նպաստեց :

Այլապէս : Անգղիոյ եւ Չինու կառավարութիւններուն միջեւ տեղի ունեցող երկար բանակցութենէ մը ետեւ քանի մը հարիւր Չինացի զործաւորներ հասան Հարաւային Ափրիկէ, եւ սկսան աշխատիլ ձոհանէսպըրկի մօտակայ հանքերուն մէջ, Ուրիշ շատեր ալ դեռ պիտի հասնին : Բաւական թուով տեղացի Ափրիկեան զործաւորներու բացակայութեան միջոցին յոյս կայ որ այս Չինացի զործաւորները լեցնեն մեծ պէտքը եւ այսպէս կարելի ըլլայ ըստ արժանւոյն բանեցնել հանքերը : Մեծ հոգ կը տարուի Չինացի այս զործաւորներուն իրաւունքները պաշտպանելու : Քանի մը տարի աշխատելէ ետեւ անոնք Չին պիտի ղրկուին ձրի : — Յելուզակ Րէսուի, որ քանի մը չարաթառաջ Մարոքի մէջ թանձրի մօտ լեռը հանեց զՄր. Փէրտիքարիս եւ զՄր. Վարլի, փրկանքի մը փոխարէն արձակեց զանոնք : — Անգղիոյ Թագաւորը Գիլ գնաց Գերման կայսեր այցելութիւն տալու եւ նաւարշաւերու ներկայ գտնուելու համար : — Ֆրանսա եւ Գերմանիա մէջմէկ մարտանաւ զրկեցին Հայիթիի սեւամորթներու Հանրապետութեան մօտ, որպէս զի հատուցում պահանջեն նախատինքին համար, զոր բնիկ զօրքեր Ֆրանսական եւ Գերմանական հիւպատոսներուն ըրած են անոնց կառքերուն քար նետելով :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏԵՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊԵ ՊԵՏԻՆԻ

Յիմնամնարար Եօգուշու Ամերիկացի խան

ՄԻՍԻՈՆԱՐԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Յատուկ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք հետեւեալ գիրքերուն վրայ՝ որոնք կը ծախուին մեծ զեղչով:

- 621 Մեկնութիւն չորից Աւետարանաց (924 էջ), լաթակազմը 15, կաշեկազմը 18 դահ.:
- 623 Մեկնութիւն Գործ. — Բ Կորնթացիս (523 էջ), լաթակազմը 9, կաշեկազմը 11 դահ.:
- 625 Մեկնութիւն թղթոյն առ Գաղատացիս — Յայտնութիւն (774 էջ), լաթակազմը 12, կաշեկազմը 15 դահ.:

Երեք հատորը մէկտեղ, այսինքն թիւ 621, 623, 625, գին լաթակազմ 30 դահ., եւ թիւ 622, 624, 626, կաշեկազմ, 40 դահ.:

- 628 Բառարան Սբ. Գրոց (635 էջ), գին 15 դահ.:
- Վերոյիշեալ գիրքերը իրենց ճշիւ եւ օգտակար պարունակութիւնովը մեծապէս կ'օգնեն քարոզիչներուն, վարժապետներուն, կիրակնօրեայ դըպրոցներուն մէջ աշխատողներուն եւ առ հասարակ ամէն Բրիտանիէի: Կը յորդորենք զանոնք օգտուիլ այս զեղչեալ գրքերէն:

Թիւ 754 a ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մասն Ա.

Թիւ 754 b ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մասն Բ.

Առաջին եւ երկրորդ մասերը զատ զատ, պարզ կազմ, Յակն դահ.: Երկու մասերը մէկտեղ, պարզ կազմ, 5 դահ., ընտիր կազմ 6 դահ.: Կը ծախուին Կ. պոլիս Ամերիգան խան: Այս գիրքերուն Տաճկերէնն ալ կը գտնուի:

Գաւառներէն դիմել առ Մր. Ու. Ու. Փիթ.

Թիւ 703 Դրամապաշտութիւն եւ Ուրիշ Գարողներ (Տոբ. Ուռչպըրնի): Թղթակազմը 5 եւ լաթակազմը 8 դահ.:

Թիւ 735 Աշխարհագրութիւն (Փրոֆ. Մանիսաճեանի), Գին 14 դահ.:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԹՈՒՐԲԻՈՅ ԳՈՒԼԷՃ, ԱՅՆԹԱՊ

Հաստատութիւնս ունի մէկէ մինչեւ եօթը տարի տեւող դասընթացքներ Բրիտանիէական կրօնքի, բնագիտութեան, չափագիտութեան, կենսաբանութեան, պատմութեան, իմաստասիրութեան, տնտեսագիտութեան, Օսմաներէնի, Հայերէնի, Անգղիերէնի, Ֆրանսերէնի, Նոր Կտակարանի Յունարէնի եւ երաժշտութեան: Տարեթոշակն է 9 եւ 10 ոսկի Օսմ.: Յայտագիրներ կը շրջուին ձրի, երբ խնդրուին Տնօրէնութենէն:

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

ՅԱՆԿ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԱՑ 1904

Նախորդ գումար 13,369 դհ. 35 փր.

Հետեւեալ նուէրներն ընդունուած են շերմագին շնորհակալութեամբ:

Վեր. Գ. Տէմիրճեան, Կիւրին, Օրց. 60, Յ. Միւթէվէլեան էֆ., Տիարպէքիր, Օրց. 60, Տիկ. Յակ. Պօտուրեան 1 նապաստակ, Տիկ. Ա. Մարդարեան անուշեղէն, Ա. Չալտարեան 10, Անանիա 10 հաց, Յ. Մշիկեան էֆ. 1 ոչխար, Յակ. Պօտուրեան էֆ. 95, Յ. Սարեան էֆ. 20, Յ. Կէյվէլեան շաքարեղէն եւ 20, Ա. Թադէոսեան էֆ. 20, Ուն 1 ոչխար, Վեր. Ս. Թէրզեան, Մարաշ, Օրց. 60, Ուն 2 հրնդկահաւ, Բ. Սինէմեան էֆ. 20, Ուն 1 հնդկահաւ, 2. Գափուճեան էֆ. 20, Հաճի Հ. Սէրայտարեան էֆ. Գուրտպէլէն 80 եւ տիկինը 20, Տիկ. Պետիկեան, Գուրտպէլէն 11, Օրց. անդ 9, Ա. Չիլիկիրեան 20 հաց, Յ. Սաչտարեան էֆ. 10, Ուն 2 հնդկահաւ, նամակատան փոխ—գիր Գոնեա 60, Տ. Չարիֆեան էֆ. Սարքերդ 5 տուփ շերամի հունտ, Կ. Թէվրիզեան էֆ. անդ 5 տուփ շերամի հունտ, Յակ. Պօտուրեան էֆ. 3 սիրամարգ, Պատ. Յ. Իսրայէլեան Էրզինկեան 108, Պատ. Ա. Վարդանեան Էրզրում Օրց. 112, Ս. Կճաեան էֆ. Եայլա 5, Հաճի Մարտ էֆ. անդ 5, Մ. Ֆընտըզեան էֆ. 1 ոչխար, Կ. Օտեան էֆ. Անկորա Օրց. 62, Ինքը 10, տիկինը 9, որբի մը ծախուց համար 1.190, Վեր Յ. Եազըճեան 594, Տիկ. Ա. Սարքութեան 40, Լ. Աթանասեան էֆ. 10, Ս. Մինասեան էֆ. Չէնկիւլէր Օրց. 108 (մանրամասնութիւնք ապա), Մ. Շահանկիրեան էֆ. 54, տիկինը 24, Վեր. Բ. Եագուպեան Եօզղատ 40 եւ Օրց. 67, Պազար Ամերիկ. Օրիորդաց Վարժ. աստ կարկանդակ, Մ. Մինասեան էֆ. 40, Օր. Արշալոյս, Եէնիճէ 60 հաւկիթ:

	դհ. փր.
Գումար	3.053
Նախորդ գումար	13,369 35
Համագումար	16.422 35

Յաջորդ ամսուան համար հրատարակելի նուէրներ չունինք, եթէ չընդունինք նոր նուէրներ: Օրացոյցի փոխարժէք դեռ չվճարողներ շատ կան: «ՈՒՂԵՑՈՅ Ս. ԳԻՐ» ԸՆԹԵՐՈՂԱՅ մատենան, հինգ դհ. կը խնդրենք որ իւրաքանչիւր հաճի գնել հասոյթը պարտուց ջնջման համար է:

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԵՄ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՂ ՊՐԻԹԵՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆՂԳ. ՈՍԿԻ 3,000,000
 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ » » 16,378,774
 ՀԱՍՈՅԹ 1902
 ՏԱՐԻՈՅ » » 3,628,617

ՆՕՐՏՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆՂԳ. ՈՍԿԻ 3,000,000
 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ » » 6,227,900
 ՀԱՍՈՅԹ 1902
 ՏԱՐԻՈՅ » » 1,447,400

Ընկերութիւնը իրենց Կ. պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կը ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրագնի սակերով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց սակերը, բաղդատաբար այն բացարձակ ապահովութեան զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն ստուարութեամբ : Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասին 39,500,000 Անգլ. ոսկին կ'անցնի :

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ „ՄԱՐԻԹԻՄ“

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆՂԳ. ՈՍԿԻ 500,000

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆՂԳ. ՈՍԿԻ 140,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց եւ առգաստանաւուց մէջի ապրանքները եւ դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ : Գնաց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն անուր ուղղութիւն հրաւիրուին զիմէ Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան, ղեռնայարկի թիւ 21 եւ 22 սենեակները, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈՐԵԱՆ, Գործակալ Կ. պոլսոյ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՐԱՇԽԱՌԵԱԼ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ

Նիքի, արծաթ եւ ոսկեպատ
 WALTHAM եւ ELGIN

Ռուսական գործարաններու :
 Ժամագործական գործիք եւ պիտոյք,
 Անդդիական զմելի, մկրատ եւ ածելի :
 ԵՓՐԵՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

114. Թարաղճըլար փողոց եւ

Յ. Այնաճըլար փողոցի անկիւն, Կ. պոլիս :

Գաւառներէ ընդունուած յանձնարարութիւնք ճշդիւ եւ փութով կը կատարուին :

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ
 Յ. ԻՍՍԳՈՒԼԵԱՆ վաճառատան թէ՛ պատրաստ եւ թէ՛ օր քստ օրէ հասնող Հնդկական, Սէյլանի, Զինի եւ Ճավայի թէյերը իրենց թարմութեամբ եւ հոտով կրնան ամէնէն դժուարահաճներն իսկ գոհացնել : Ուղղակի վաճառատանս եղած յանձնարարութիւններ փութով եւ խնամով կը կատարուին :

Հասցէ.— Կ. Եավրուեան եւ Յ. Իսագուլեան
 թիւ 10, Ճէլալ պէյ խան, Կ. Պոլիս :

ԼԱՆՔԱՇԻՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Դրամագումիս 12,000,000 Անգլ. ոսկի

Անգլ. Ապահովագրական Ընկ. հրդեհի եւ կենաց, «ՐՈՅԸԼ» ընկերութեան հետ ձուլուած :

Հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ստացուածներ քարուկիր եւ փայտաշէն, կարասի եւ ապրանքներ, եւն., եւն. :

ԼԱՆՔԱՇԻՐ Ընկ. միշտ նշանաւոր եղած է ամէն վնաս անմիջապէս եւ արդարութեամբ հատուցանելով, իր հաագին դրամագլուխը

ՏԱՍԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ ԱՆԳԸ ՈՍԿԻ

բացարձակ ապահովութիւն կ'երաշխաւորէ իր ապահովագրեալներուն :

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ
 ԼՈՆՏՈՆ

1 North John St.
 28 Lombard St. E. C.

Փոխ գործակալութիւններ Թուրքիոյ զլխաւոր քաղաքներուն մէջ :

Ընդհանուր գործակալներ ի Կ. պոլիս
 BOND, SELLAR & Co.
 (Պոնտ, Սէլլըր եւ Ընկ.)

4, 5 Բիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա